

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Capvt III. De Coniectatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

doctis ac pijs viris. Mortale autem est, quando aliquid superstitiosi adhibetur, vel sorti certo creditur: si vero vtrumque deesse, & sine superstitione vlla, simpliciter quis sorte voluntatem Dei inquireret, probabiliter tantum sorti credens, foret peccatum veniale.

CAPVT III.

De Coniectatione.

Vt vsque sermo fuit, de prænotione prorsus licita, de qua est c. 1. vel de prorsus illicita, de qua fuit cap. 2. Nunc sequitur agamus de ea, quæ aliquando licita, aliquando illicita est: quam vocamus *C. n. est. ationem*. hæc ve est Physica seu Naturalis, vel Politica seu civilis, quæ *sortu*, nomen retinet.

QVÆSTIO I.

De Coniectatione ex astris.

Naturalis coniectationis classem refero, quæcumque causis naturalibus vere innituntur, vel saltem eas non improbabiler omnino prætexunt: cuiusmodi sunt agriculturalum, pastorum, nautarum, architectorum, medicorum, physiognomorum, chiromantarum, astrologorum, & oniroplarum: de quibus nunc sigillatim nobis est disserendum.

Quoad coniectationem, siue iudicariam ex astris mathesim, duæ possunt eius species constitui, prior licita, posterior illicita. Prima species est, *astronomia*, quæ nititur vniuersalibus, veris & incómutabilibus principijs, & scientiam consequitur futurorum ar-

A tis: veluti reuolutionis annorum, cursus siderum, distinctionis eorum, item naturæ solis & planetarum, eclipsum, stationum, retrogradationum, aspectuum, coniunctionum, oppositionum, & similibus: quo in genere quædam iam prodierunt vtilia, & maiora expectantur, Tichonis Brahei, Nobilis Dani. Altera est, *Astrologia*, tam dissimilis priori, quam pellex coniugi iustæ: quæ nititur principijs communibus variabilibusque, & prædicat effecta euentuum futurorum, non necessariorum, sed contingentium: quæ ab astris necessitudine aliqua dependentium. Et ex illa priore, in hanc tandem, *Chaldaei*, deflexere. Sic vocati initio Sacerdotes Babyloniorum, teste Diodoro Siculo libro secundo Biblioth. eo quod Chaldæa natio in hoc genere antistabat. Sane ideo receptum postea vt simpliciter, *Chaldaus*, Astrologum significarit, licet *Arabs*, latronem, & *Chananeus* mercatorem, sic vsurpant Daniel, prophetæ sua 2. v. 2. Iuuenalis, Satyr. 6. & Gellius, libro primo noct. Atticæ. ca. 9.

Astrologiæ huius partes sunt quatuor, prima versatur circa, *Reuolutiones*, & prædicat totius anni bello, paceque vicissitudines, aëris salubritatem, annonæ pretium, morbos animantium, &c. Secunda continet, *Magisterium Natiuitatum*, docens quid sigillatim homini tota vita obtinget. Tertia vocatur, *Electionum*, quæ docet quid in singulis rebus consulto & vtiliter faciendum, quid omittendum, quando ædificandum, quando mihi nauigandum, equitandum ve quando egrediendum manendum ve domi, denique quando & quibus locis singula facienda, vt feliciter cedant, hæc se mirabiliter iactabat, meus olim in Mæthesi Doctor. Ioan. Stadius: ipsi tamen, si de-

mas, quæ per imposturam aliquando consequeretur, omnia pessime & infelicissime cedebant. 4. est, imaginum suspendarum, plane præstigiola, & à nobis, si. i. latis confutata. Trium ceterarum, nulla quidquam habet certitudinis, sed quo longius abit quæque à communibus illis astronomiæ canonicibus, & ad particulares singularesque euentus propius accedit, eo à scientia & certitudine longius recedit, & mendacio vanitati que sese arctius adiungit. Vnde.

Sit i. concl. Astronomus non recedens à suis vniuersalibus, commensuratis, immediatisque principijs, potest iuxta canones artis suæ certo prædicere, etiam multis antequam eueniant annis vniuersales illos artus suæ euentus, nisi tamen vel supputatio, vel instrumenta eum fallant.] Hinc ortæ Ephemerides, quæ vulgo circumferuntur. Hanc conclusionem neminem puto negaturum, quia sicut se habet res ad esse, sic ad cognosci: euentus isti necessarij sunt, & certi: poterunt igitur certo cognosci. Iuxta eandem rationem, poterit ex Lunæ & Solis vario colore & alijs phænomenis, astronomus ventorum, pluiiarum, serenitatis & huiusmodi vicissitudinis tempestatum euentus probabiliter prædicere, ratio, quia vt plurimum hæc accidunt, aliquando tamen ob peculiaritates aliquas causas impediuntur. Huc spectant Arati, Ciceronis, Hesiodi, Virgilij, & Germanici de Phænomenis carmina.

B. 2. Conclusio, Astrologia species illa prima non est supersticiosa, si tantum proficitur opinionem cum formidine oppositi: v. g. minantur astra annonæ caritatem, forte futura durior annona: metuo ne sit, &c. Secunda vero non est supersticiosa, si tantum proficitur suspicionem, v. g. suspicio est hunc puerum

A fore talem: inclinabitur ad hoc: horoscopus illi talia portendit, &c. Tertia pars demque non est supersticiosa, si tantum dicat se aestimare, quod res bene sit cessura: & reuera animo suo non plus tribuat, quam verbis præse fert, (quod in omnibus his tribus notandum) fusi hæc docet Conrad. VVimpina lib. de Fato: & alio opere de superstitione lib. 2. cap. 7. ratio, quia propter consideratos euentus similes, ad similem astrorum polituram sæpe subsecutos, licet nobis aestimare, suspicari, & metuere similia: neque vllum peccatum in hac obseruationis cautione versatur: quæ est portio quædam prudentiæ, & ideo secundum quæst bona.

Tertia conc. Astrologia vlllo istorum trium modorum vltius tendens, & prædicens aliquid vt certo euenturum, mere illicita est, & supersticiosa: totaq; huiusmodi diuinatio incerta est ac vana, nec artis aut scientiæ digna nomine.]

C Notandum ex Caietano a solere hic incurri tria peccata Mortalia, secundum tres modos excedendi. Primo quando Christianæ fidei mytheria fidelis subiiciuntur, & deducuntur ex astrorum influxu vel situ. qua in re peccauit etiam Petr. Haliacensis, qui diluuium Noë, natiuitatem Iesu, religionis fideique mutationes & alia huiusmodi supernaturalia arcana astrorum disciplinæ subiecit: Firmicus quoque, Albumazar, Aponensis, Machiauellus, & Paul. Iouius. Itaque complures in eundem scopulū impeerunt: quos perfidiæ reos merito peregit Ioan. Picus Mirandulæ & Comes. Refellit hoc dogma, quia talia mytheria à libero Dei decreto dependebant solo: Deus autem, vt constituit, sic etiam potest cælorum cursus immutare, id-eoque Christiana religio cælis superior

est confenda. *Confessio enim, eius super cœlum & terram. d*

Secundum peccatum est, quando futura contingentia, ex astris censent certo præsciri posse, hoc enim tollit libertatem humani arbitrij. Nam si certo præsciri possent, hoc foret quia actiones illæ ab astris, & non ab arbitrij libertate penderent, sicque desinerent esse futura contingentia. Contradictoria itaque sunt certo aliquid huiusmodi prædici, & tamé huiusmodi libera siue contingentia esse.

Tertio peccatur, quando interrogationes & electiones cœlestibus hisce corporibus subiiciuntur, vt certæ cuidam causæ, & tanquam legis decreto: ita vt quishanc vitæ actionibusque suis regulam, & normam præfigat. Hoc enim repugnat dignitati diuinæ gratiæ, quæ vincit naturam, repugnat etiam diuinæ legi, quæ talia vetat sic obseruari, repugnat nostræ mentis & consilij dignitati, qua cunctis rebus corporeis lumus præstantiores, & sublimiores.

In duohæc posteriora peccata incidunt, quotquot plusquam oportet huic astrologiæ tribuunt, vt veteres Chaldæi, & qui in libris iuris vocantur Mathematici ac Planetarij: & ex recentioribus, ideo cauendi, Iul. Gaulticus, Leouitius, Cardanus, Bellancinus, Ioannes Stadius, Iunctinus, & Nostradamus, contra quos omnes est præcedens tertia conclusio.

Quæ probari potest ratione, & auctoritate. Ratione, quia cum euentus isti non existant necessario, & certo, non possunt certo & necessario præsciri. Deinde quia hi effectus non continentur in astrorum potestate, quibus etiam nec Deus, nec humanum arbitrium subsunt. Et aliæ plures rationes peti possunt ex bulla Sixti V.

A contra astrologos, & ex doctissimo, prolixoque opere Ioan. Pici contra Astrologos.

Auctoritatis probatio, suas habet classes. 1. probatur Scripturæ sacræ testimonijs, quæ docet rerum futurarum præscientiam solius esse Dei e, & eam prorsus adimit homini f, monet ne quis discat astrologiam, vel ab astris sibi timeat, & has esse vanas leges infidelium g: ne sequamur vanitates philophorum, καὶ τῶν σοφῶν. ἵδὲ χόσμη, secundum elementa vniuersi h, quod de astrologia D. Athanasius accepit: ridet augures, & ostendit à scientia sua Babylonios & Chaldæos fuisse deceptos, illudque ipsis studium inutile & noxium fuisse i. Quis Deo non credat: Ecce, clamat ipse Deus: Ego sum Dominus irrita faciens signa diuinorum: & Ariolos in furorem vertens, conuertens sapientes retrorsum, & scientiam eorum stultam faciens, k. Ex his locis patet errasse Salisberiensem cum libro primo, capite vndecimo. scribit, viguit autem ista scientia, & forte eam aliquatenus licuit exercere donec Deum natum nunciaret stella de cœlo, magosque non reprobos, primitias fidei ad eum adorandum nouo & inaudito ducatu perduxit, exinde vero penitus interdicta est. Immo vt semper mala fuit, sic semper interdicta iure diuino fuit.

B
C
D
E

2. Quia concilia & canones PP. grauissimis pœnis præstitutis, eam damnant: longum foret verba adscribere. loca indicabo, cap. illud, cap. illos, cap. sed & illud, 26. quæst. 2. cap. igitur, 26. q. 3. cap. non liceat, 26. qu. 5. c. 2. de sortileg. Concilij Tridentini Index lib. damnator. Reg. 6. & plenissime Sixtus V. P. M. bulla contra astrologos. Equidem lego apud Epiphanium 1, olim Aquilam Ponticum ex Ecclesia pulsum, eo quod his studijs nollet abstinere.

e Esai. 41. v. 23.

f Eccles. 8. v. 7. & c. 1. v. 14.

g Iere. 10. v. 2.

h D. Paul. ad Colos. 1. v. 8.

i Esai. 47. v. 10. & 13.

k Esai. 44. v. 25.

libro de Ponder. & mensur.

3. Damnat eandem Ius civile Romanorum, libro secundo. C. de Malef. & mathem. l. Mathematicos, C. de Episc. aud. quibus & ars interdicta, & codices incendio, & videntes damnantur exilio: sed alibi etiam morte plectuntur, lib. 5. C. de malef. & mathemat.

4. Ut omittam originem, & Eusebium, libro sexto, de prap. Euang. capite nono. damnant communiter Patres orthodoxi, Basilius homil. in Genes. 6. & i Princip. Prouerb. D. Chrysost. in capite secundo. Matth. D. Ambros. libro quarto. Hexam capite quarto. D. August. libro secundo. de Genes. ad litteras. capite decimo septimo. & lib. 2. de doct. Christ. a. ca. 21. & li. 5. de ciuit. Dei, aliquot primis capitibus, & homil. in Psalm. 61. D. Gregor. homil. de Epiphania. Ioan. Salisberiensis libro secundo. Polycratici, capit. 19. & 24. & 26.

5. Damnant communiter Theologi, tum veteres, vt D. Thom. 2. 2. quest. 95. ar. 5. S. Bonauen. in Centiloquio. D. Anton. 2. par. tit. 12. capite primo. § 6 Petr. de Tarentasia. Richard. Paludan. Gabr. Mai. in 4. sent. Guilb. Paris. tract. de legibus ad longum. tum recentiores, vt opere doctissimo & vberissimo, Phænix æui sui, Ioan. Picus Mir. & eius nepos, contra Bellancinum patruum libros defendens, Ioan. Franc. Picus, libro quinto. de Prænot. Iulius Siren. libro nono. de Fato à capite vigesimo nono. qui tamen postea. 36. & 37. videtur aliquantulum plus a quo tribuere astrologis, item Ciruelus. Davocensis Theologus, philosophus & mathematicus bonus li. de superst. p. 2. ca. 3. Mich. Medina lib. 2. de recta in Deum Fide capite secundo. & nosster Bened. Pererius l. integro de diuinat. astrolog.

6. Damnant communiter Iurisperiti tam Canonistæ quam Legistæ, Ioannes Andr. Abbas, Ancaranus, Ananias in cap. ex tuarum, de sortileg. Turrecre-

A mata in d. cap. illos, & in summa de Ecclesi. Alberic. Rosarus in voce, Sortilegus, Troilus Malucius tractat. de sortibus part. 1. Bal. Salicet. & alij scribentes in li. 2. & 5. C. de mal. sic. Grilland. de sortileg. qu. 3. num. 08. auro & nono. num. 13. cum seqq. & q. 11. num. 16. Pet. Eeloyherius libro tertio de spectr. capite nono. Ioan. Horoleus Episcop. Guadixiensis libro secundo. de vera & falsa prophetia capite 29.

B. 7. Damnat huius artis peritus, ex ipsa experientia, & praxi horoscoporum, viginti scematis & exemplis allatis Sixtus ab Hemminga Erisius recenti opere: astrologiar. refutata.

8. Damnant philosophi & medici, ex veteribus optime Bardesanes Syrus & Diogenianus, apud Eusebium, d. libro sexto. capite sexto & septimo. & plures alij apud Ioan. Stobaum sermo 78. ex Neoteris, Georgius Trapezuntius, lib. cur astrologorum iudicia vt plurimum sint falsa? & Francisc. Valef. lib. Sacra philosophia cap. 31. Nec omittendum dictum prudens medicus cuiusdam Iudæi: qui cum Petro Castella Regi (cui scuitia morum, & innoxius sanguis, vxoris, fratrum, Episcoporum, Principum, Nobilium plebeiorumque innumerorum, Crudelis, nomen peperit) eo quod Iudæus illi ex Horoscopo noua imperia, & montes (vt aiunt) aureos addidisset, rebus postea desperatis querenti, & qui vaticinij fides constaret, respondisse fertur: celo rigente, si quis in balneo lauet, sudaturum nihilominus astris studia vitæ moresque plus posse significans auctor Ioan. Mariana libro decimo septimo. de rebus Hispan. capite decimo quarto.

E. 9. Damnat ipsemet vanitatem cunctarum studiosissimus sectator & corryphæus, Henricus Cornelius, scribens, hanc artem nihil esse aliud,

quam

quam superstitiosorum hominum fallacem
coniecturam: qui ob multi temporis usum de
rebus incertis scientiam fecerunt: in qua, e-
mingenda pecunia gratia decipiant impe-
ritos, & ipsi simul decipiantur.] Hæc ille
malus. li. malo bonum perhibens testi-
monium arti non bonæ.

10. Damnant Historici, vt Tacitus,
cuius illud præclarissimum exstat l. 17
de mathematicis, genus hominum insidum
potentibus, sperantibus fallax; quod in ciui-
tate nostra verabitur semper, & retinebi-
tur.]

11. Damnant poetæ, vt Sibyllino-
rum oraculorum auctor lib. 3. vt Iu-
venalis Satyr. 6. vt Ennius, cuius illa
sunt egregia;

Non habeo denique nauci Marsum augu-
rem,

Non vicanos haruspices, non de circo a-
strologos,

Non Isiacos coniectores, non interpretes
somnia,

Non enim sum h, aut arte diuini, aut
scientia:

Sed superstitiosi vates, impudentesque a-
rioli,

Aut incertes, aut insani, aut quibus ege-
stas imperat:

Qui sui quæstus causa fictas suscitant
sententias.

Qui sibi semitam non sapiunt, alteri mon-
strant viam.

Quibus diuitias pollicentur, ab his drach-
mam petunt:

De his diuitijs sibi deducant drachmam
reddant cetera.

Apud Laertium ab anu domestica,
merito ridetur Thales; in quem Gahrie
festium exstat epigramma; Iusere, &
alij, in Anthologia lib. 2: sed præ cæteris
illud Leonidæ placet quo astrologiæ
matrem dixit audaciam, obstetricem

A stultitiam: & ridet mœchæ maritum-
iactantem se gnarum probri alieni &
infortunij. domesticum dedecus cum
ignoraret. Lusit in eundem martyr
Morus;

Astra tibi æthereo pandunt sese omnia
vati,

Omnibus & que sint fata futura mo-
nent:

B Omnibus astra vxor quod se tua publicat,
id te

Astra, licet rideant omnia, nulla do-
cent:

& quæ sequuntur pari sale ac lepore
condita.

Sed non desunt astrologis quædam
argumenta. Obijciunt primo, illud Genes.
1. v. 14. de luminarib cæli: Et sint in signa,
& tempora, & dies, & annos. Vnde qui-
dam, etiam ex numero Theologorum;
colligunt astra, etsi non sint causa: cer-
ta tamen esse signa futurorum omniũ;
quod non Plotino tantum, & Porphy-
rio: sed & Origeni, & Eusebio, & ipsi
Augustino tribuitur à Iulio Sirenio; a
qui hoc tenet, & cõfirmat ex Ilaicæ ver-
bis: b complicabuntur sicut liber cæli: vbi
per cælum multi intelligunt firmamẽ-
tum, & dicunt firmamentum vocari li-
brum, eo quod tanquam in libro sic in
cælo, cuius stellæ sint characteres, fu-
tura legantur signata.

R. spondeo, astra non esse certa signa
futurorum omnium. Nam illa Origi-
nis sententia, refertur quidem ab Eu-
sebio, sed non approbatur ab eo; à D.
Augustino autem expresse & clarè re-
tellitur. sub initium libri 5. de ciuit. Dei,
nec vciõ sibi cõtrarius est Augustinus:
vel Origeni fauet, in l. 2. contra Ma-
nihaos c. 21. Nam hoc, c. 27. per corpo-
ra cælestia, non intelligit orbes cæle-
stes, sed beatorum corpora gloriola, vt

D

a d. ca. 36
& 37.
bc. 34. v. 4

E

contextus manifestat. Locus autem Esaiæ nihil ad rem facit, quia similitudo desumpta ex more Hebræorum: qui libros sacros in vnico folio, siue ob longâ membranâ scribebant: & eam instar telæ textorio radio circumuolutâ, circa cylindrum, vel bacillum ligneum circumuoluebant, accomplishabant. Hinc ergo petita comparatione; sicut quando cœlum creatum primò apparuit, dicitur extensum fuisse, sicut membranaceus huiusmodi liber, quando spectandus euoluitur & exponitur, Palm. 103. versic. 2. *Extendens cœlum sicut pellem*: sic Propheta, agens de mundi fine ac cœlorum dissoluitio- ne, comparat eam libro illi complicato, siue membranæ circumuolutæ, vt optimè aduertit Auctor *Question. Orthodoxor. Respon. 90.* quod clarè explicuit B. Ioannes in Apocal. *c. cœlum recepit, sicut liber inuolutus.* Quo loco Andreas Cæsariensis consuetudinem quoque illam Hebræorum obseruauit: ex quo cum desumpta sint ad verbum ferè, quæ loco illo scribit Arethas Cæsariens. & locus eius in versione Latina sit mutilus, rectè sibi consulet, qui ex Andrea locum Arethæ correxerit. Ut igitur ad locum Moysis in Genesi reuertar, dico illic agi de signis in vniuersum, siue qualibuscunque (vt vox Hebræa *oth* denotat) nempe astronomicis, vniuersalibus, denotantibus diuersitates anni tempestatum, diei, noctisque: *d* vel etiam polyticis & forensibus: vel quandoque miraculosis: non vero agitur de astrologicis, quæ vanissima sunt, nec signi nomen merentur. Pluribus hanc Sirenij opinionem refellit, Ben. Pererius, *d. operis cap. 4.*

Obijciunt 2. ex libro Iudicum illud, c. 5. v. 20. De cœlo dimicatum est con-

tra eos, stellæ manentes in ordine & cursu suo, aduersus Sisaram pugnauerunt.] Quo, inquit, pacto pugnauerunt, nisi quoniam Iudæis faustus. Sitaræ vero infaustus ille cursus astrorum, & fiderum statio? si ergo Sitaræ perijt propter hunc ordinem fiderum ipsi aduersum: potuit etiam hoc ipsum per astrologiam prævideri, ac metui, ac vitari. *Respondeo*, ex antiquitat. Iosephi vere huius conflictus tempore procellam magnam exortam fuisse, aquæ etiam & grandinis multum oculis Cananæorum offusum, & sic arma bellica ipsi vsui esse non potuisse. Quod auxilium cum cœlitus fuerit missum, ait S. S. *de cœlo dimicatum.* e missum vero fuit per angelos defensores populi Israelitici, quorum Princeps est Michael. Hi dicuntur in ordine & cursu suo fuisse auxilio Israelitis, propter ordinem malitiæ, seu hierarchiæ, in qua quisque suum ordinem & stationem seruabat; item propter continuam operatione & instantiam custodiæ cuique commissæ, in qua fideliter vnusquisque Angelus perseuerabat: quam vocat cursum; & sic eo loco stellarum nomen Angelis tribui voluere Vatablus, Vales, & alij, idque confirmant ex illo B. Ioannis. *f. vbi cauda draconis traxit tertiam stellarum partem.* Sed nec Hebræum nomen positum in Cantico Deborah, *gHaccochabim*, aliud quam stellas seu sidera significat. nec apud D. Ioan. per stellas Angeli, sed viri Sancti ex veriore expositione. h sunt intelligendi, sicut & apud Daniele, cum ait, *i Et magni erunt usque ad fortitudinem cœli; & deiecit de fortitudine, & de stellis, & conculcauit eas.* Melior ergo Cantici Deborah interpretatio est, quam video placuisse Caeterano; sic aerem, cæteraque elementa, &

tempus Apoc.

c. 6. v. 14

d de quib.
Pf. 133. a
v. 7.

e Procop.
in Iudic.

f Apoc.
v. 3.

g d. v. 20.

h Onia
30. in
Matt.
Greg. lib.
32. mo.
c. 14.

i Dan. 4.

4. 10. sic
explicat
Aur. ca.
Cæsar.

Caesar

tempus ipsum fauisse populo Dei, vt ipsa quoque stella solite imbres cedere, celerantur contra Silarum pro Israele pugnas. Denique nec consequentia argumenti valet.

Pal. 18.
v. 2.

Tertio, obijciunt illud Davidis: *à firmamentum annunciat opera manuum eius*, hoc est, aiunt, prænunciat ea, quæ Deus facturus est. *Respond.* non illum esse sensum, sed hunc; pulchritudinem cælestis huius, & visibilis fabricæ nobis indicare excellentiam operum Dei inuisibilium: & cogere nos vt fateamur, non alium potuisse firmamenti esse architectum; vt Patres plerique exponunt, *b* nec dissentiunt Rabbini & Vatablus. Nam de Apostolis, haud dubie est allegorica interpretatio.

D. Hic.
& Euthy.
hic D.
Ambros. 12.
Hex. c. 4.

E

Quarto, obijciunt ex Historijs, sæpe has prædictiones esse veras; vt præter cæteras fuere quatuor. vna Theagenis, qui ex stemmate seu genitura addixit Augusto, imperium: *c* 2. Thrasyl- li, qui mortem sibi instare, miranti Tiberio dixit, quam secretò Tiberius ei, re cum nullo communicata moliebatur. *d* 3. Afletarionis, de quo ista Suetonius in Domitiano; *Hunc* (Afletarionem mathematicum) *delatum, nec insipientem iactasse se quo prouidisset ex arte, suscitatus est* (Domitianus) *qui ipsum maneret exitus, & affirmantem fore, vt breui laceraretur à canibus, interfici quidem sine mora, sed ad coarguendam temeritatem artis, sepeliri quoque accuratissime imperavit.* Quod cum feret, euenit, vt repentina tempestate deiecto funere, *semustum cadaver dispererit canes.* *4.* Est eorum, quibus summæ dignitates vel imperia vel Pontificatus. *b* astrologis ante prædicti dignitas Allabio cuidam, miræ fortuna iactato, *e* & Athenaidi; quæ

Suet. in
Octauio
c. 94.

Dionys.
lib. 55.

Eun. in
vita A. d.

postea vxor, Theodosij Iunioris: *f* Imperium Rodolph. Habsburgio: *g* Pontificatus, Leoni 10. Hadr. 6, & Marc. 11. *h* His omnibus

Respondeo, Quando astrologi verum dicunt, tum multo diligentius esse cauendos. quia satis clarum hoc signum foret, eos pactum cum dæmone iniuisse, vt ait D. Augustin. *i* & de Thrasyllo Dion. indicat, cum scribit solitum affirmare, quæ nuncia longinquis è regionibus adferrentur. Ideoque Iurisconsulti in tituli rubrica, *k* *Maleficos cum mathematicis*, iungunt, quia vt plurimum mathematici etiam sunt malefici, vt explicat optimè Dion.

B

lib. 49. cum dicit pullos vrbe ab Agrippa, τὸς ἀστρολόγους καὶ τὸς γοητὰς, vnde patet mathematicos dictos ipsos astrologos, & sic mathematici in illa rubrica, & passim in iure alibi, pro solis astrologis seu genethliacis ponuntur: quo sensu etiam Historici vocabulum accipiunt: *l* & sic accipiuntur in S. C. illo apud Vlpianum, *libro septimo de offic. Procons.* quod Pythæus conseruatum edidit bono reipub. *m* Aliquando hoc nomen Chaldæos etiam, & reliquos Ariolos complectitur, vt apud Iuuenalem, *Sat. 6. Nemo mathematicus genium indemnatus habebit.* & *Sat. 14. Nota mathematicis Genesis tua.* Nunquam tamen quando prohibebatur ea superstitio, legitimam coniectationem Astronomorum, nec artem Geometrarum, vel Arithmeti corum comprehendit, quorum scientiam Philosophiæ annumerabant. Aliquando Deus permittebat, & hodie permittit, astrologos etiam ignaros, & nescientes verum prædicere, in poenâ audientium: *n* sicut & permittit aliquando sortes oraculorum esse veras, & ariolum Balam prophetizare; *o* & huc libens refero illud

C

15 Suet. Tacit. Ammianus, ceteri. *m* Collatione, Mosaic. & Roma. leg. tit. 15.

D

16 docet D. Aug. 1. 4. & 7. Confess. o Nu. 23. & 24.

E

Aflecta-

f Zonar. & alij. g Culpin. in Casar. h Iouius in Leo. li. 3. idem in Hadri. 6. Garim. li. 4. & Onuf. Pan. lib. 2. de Genes. ad lit. in fin. & l. 5. de cini. Dei, c. 7. k C. de mathe. & malefic.

15 Suet. Tacit. Ammianus, ceteri. m Collatione, Mosaic. & Roma. leg. tit. 15.

16 docet D. Aug. 1. 4. & 7. Confess. o Nu. 23. & 24.

Aflecta-

Atletarionis, quod in pœnam & terrorem Domitiani permissum. Sæpius id permittitur ob nimiam quærentium curiositatem, teste D. August. p qui rectissime addit, *non quia vera sit prædictio, idcirco minus esse superstitosam, vel sacrilegam, vel ideo magis licere prædictionibus talibus fidem dare: sed semper retinendum illud Dei præceptum; Etiamsi dixerint nobis, & ita euenierit, ne credamus eis.*

9] Denique quod de somnijs dixit Aristoteles; hic quoque verissimum, huiusmodi diuinationem, non nisi ex accidente fore veram. sicut enim qui assidue iacit aleam, vel talos figit. is aliquando seniones; aliquando Venerem iacit, inuenitque: sic cum isti centies mentiantur; quid mirandum. si ter verum dicant? sane si mendacia notarentur, mille forent, pro vno vero dicto: Pauca notantur, non adeo tamen: quin veris longe plura. Quis nescit Hebræos illos, qui Leoni Isauro vera quædam prædixere, ob mendaces prædictiones, Arabia pulsos fuisse, & cum Zitam Principem in infelicem iconoclastiam perpulissent? Quis de Pancratio non legit; eum & Constantino Irenes filio Impe. cladis maximæ, & sibi ipsi necis causam fuisse: / Quis Constantini Stethati nescit amentiam: qui & sibi, & Alexio Branæ, stulto vaticinio, exitium attulit? habebatur tamen Stethatus Princeps sui temporis Astrologorum. t Quis nescit, qua hætenus vanæ omnes prædictiones eorum, qui diem vel annum aduentus Antichristi, velexidij mundi, prædixerunt? u Mitto Petri Leonij Spoletani insignis medici inanem huius Matheis fiduciam, qua mortis Laurentio Mediceo occasionem, & sibi ipsi præbuit præcipitationis in puteum: x Mitto. quod Cedrenus narrat de Abrahamo, Gnethliacos coram Aegypti Re-

A ge vanitatis conuincente. Mitto Manuelem Connenum Imp. cui magno stetit, nimis additum esse huic insanig: quæ illum & classe maxima nudauit, & posteritati semper ridendum propinauit. y Mitto Ioann. Galeacij ducis Mediolanensis factum, qui cum ei astrologus quidam mortem immaturam plane prædiceret, sibi ipsi vero longam vitam polliceretur: hominis ridens stoliditatem, statim stragulari eum iussit. z Mitto mendacium duplex Petri de monte Ilicino in Concilio Constantiensi, quod Aeneas Silvius narrauit. a Addam duntaxat duorum Principum diuersa iudicia & mores.

Alphonfus Aragonum Rex sapientiæ veræ amator, in litteratos omnes mirè munificus fuit, solos astrologos à curia sua arcebat; prudenter censens, sibi nihil opus eorum industria, eo quod sidera stultos regere, sapientes astris censeret imperare. b Contra Cardanus memoriæ commendauit Ludouic Sfortiam, versutum potius quam prudentem, & perfidum quam æqui bonique amantem Principem, Alfonso dissimillimum, impendiosum quandam astrologum, artibus imperitissimum auuile, in quem plus centum auri magna talenta profuderit. c Astrologus pro tanta mercede tempus vnicuique negotio inchoando præscribebat, adeo ridicule: vi Princeps cogere- tur temporibus maximis equum consendere, & cum aulico comitatu ac stipulatoribus alio migrare per medios imbres, per connum & lutum, non secus ac si hostium manus fugeret.

E Tam felici euentu, vt, regno tandem à Gallorum Rege spoliatus, captus, in carcerem compactus, colapho cæsus, in claustrata ferrea mori uisus fuerit, verum fortuna uiriusque ludibrium.] Ioan. XXI.

p lib. 2. de
doct. 1.
Ch. y foit
c. 22. & 23

Deur. 13

Zonar.
tom. 3.

Paul. Di
con. 1. 23
rerū Ro-
manarū.

Nicetas
ib. 1.

vide cō
ment. no
strum in
Seneca
Ora. v.
386.

x Louius
in Elog.

y vide Ni
cetam
Chon. 1.
1. & 7.

z Correc-
tus facti
distori
que Mes-
morab.
lib. 4.
Alfoala

b Sylue-
lib. 4.

c Card-
nus in
Prolem.
de astro-
iud. lib. 1.
text. 114.

Pont. F.

Pont. Max. (qui ante Petr. Hispanus auctor Summularum) medicus philosophus, astrologus, ex stellarum situ & positura longam sibi vitam in Pontificatu pollicitus coram familiaribus suis: quarto post mense, Pontificatus octavo, subito corrumpente testudine recentis ædificij, viterbij oppressus interijt, auctoribus Valerio & Stella, in vita Pontificum. Sed quis astrologorum se Alphonso Sapienti, (hoc illi nomen vanitas ista tribuit) præferat? Quæ laudi, maiori & veriori fraudi fuit: ut Marianæ nostri verbis: Emmanuel sane patruus, suo & aliorum procerum nomine, Alfonso publica sententia in conuentu pronunciata, regno priuauit, ea calamitate dignum, quod diuina prudentia opera, & humani corporis fabricam insigni lingua procaitate, ingenijque confidentia, accusare ausus fuerit. vti vulgo hominum opinio est, ab antiquo ducta permansus. Voti stoliditatem nunquam inuictissime iudicauit. [Vanæ sapientiæ persuasio, huc insipientiæ perduxerat.] Id forte astræ memorant portendisse eius artis non ignaro, si ars est, & non potius inane mortalium ludibrium, quod à prudentibus semper accusabitur [verum dictum & Tacito vsurpatum] & semper tam n paronon habebit. Ex eo ferunt suspicacem esse redditum, & ex metu crudelem, &c.

Cernis quo illum hæc vanitas præcipitarit, & fecit ut alia sapiens, sibi ipsi toto vitæ decursu (notatum id) desperet, pessimeque semper consulere. Ægyptios deditos aiunt huic vanitati, maxime Alexandrinos: quod tamen prudentiorum fuerit iudicium, possumus ex Suida colligere. Tradit, Alexandrinæ solitos astrologos vectigal pendere βαχωννομιον, nuncupatum: quoniam eos non nisi fatui homines

A consulerent, quos Græci, βαχας, vocant: ducta Mataphora ab inutili pisce, quem ne canes quidem velint attingere.

B Concluf. 4. Si non superstitiosi, certe noxi infirmis illi medici sunt, qui secundum lunæ & aliorum planetarum in signu Zodiaci stationes, de morbis iudicant, verbi gratia, quo cuique euenerit agritudo, & quo illi pacto medendum: nec non chyrurgi, qui in vulneribus idem obseruant, & dies considerant vulneris, & stellas eis præfidentes (quas vocant, Centel, Neus, Dibergibel, Lachadiel, Sapiſſa, Elebra & simil.) & inde prænunciant vulnus esse lethale, vel sanabile.

C Hæc omnia fufe describit Conrad. VVimpina, tales etiam videntur illi astrologi, qui generatim pronunciant, qua die pharmacis, venarum sectione, aut cucurbitulis corpus sit euacuandum. Merito suspecta sunt hæc omnia, quia stellarum non est tanta vis in hæc inferiora, & si qua talis vis foret, ea posset & soleret aliarum particularium causarum concursu plane impediri. Imo & sola materiæ indilpositio, lunæ & astrorum omnium actiones euariare facit, teste Galeno, cui Auicenna consentit. quare obseruationes & effectus huiusmodi dierum indicum, prouocantium, vel criticorum, longe magis dependent ex materiæ dispositione, concoctione, & status morbi temporibus ac symptomatibus, quam ex sideribus: quæ est vera sententia Hippocratis & Celsi. Longius etiam aberrant isti Astrologi, quia præcipue attendunt ad quosdam lunæ imaginarios angulos, aspectus, & conformationes: paruifacientes vel contemnentes potius, quomodo ad cæli vel siderum influxus recipiendos materia disposita fuerit, &

E

a d. l. 3. c. 8
& 9.lib. 2. de
dieb. Criticis.
cl. 4. Fen.
2. tract. 1.
cap. 1.Hippoc
rasim &
Celsi. 4.
cap. 4.

Dadd

quæ

el. 12. The
rapen.
lib. 5. de
diebus.
Critic.
g Epist. 35
h. 1. de vit.
Sælitus
confer-
uanda.
el. 12. epi
stol ad
Politiani
& Picam.

quæ periodi temporum, quæve con-
coctiones & crises sint morborum.
Hos ergo merito maxime Galenus
& multos eorum patefactis erroribus
Ioannes Langius impugnavit: & Mar-
tilius Ficinus, qui iunior ista defende-
rat, eadem postea fatetur se scripsisse,
i non ut probaret, sed ut cum Plotino
astrologorum ineptias rideret.

Concl. 5. Pars illa interrogationum,
quæ res occultas inuestigat, ut furta, the-
sauros, virginitatem, &c. plane verita
& perniciofa est omni iure. Prohibent sacra
litteræ, Leuit. 19. v. 31. Non declinetis ad
magos, nec ab aruolis aliquid sciscitemini ut
polluamini per eos. Deut. 18. v. 10. & 11.
Nec inueniatur in te qui lustrat filium su-
um, aut filiam, ducens per ignem, aut qui a-
riolos sciscitetur, & obseruet somnia atq; au-
guria, nec sit maleficus, nec incantator, neque
qui Pythones consulat, aut diuinos, & qua-
rat à mortua veritatem, omnia enim hæc
abominatur Dominus, & propter huius-
modi scelera delebit eos in introitu tuo. Iu-
re Ecclesiastico prohibetur hoc capite
primo & cap. ex tuarum, de sortileg. Iure
ciuili plurimis rescriptis. l. item apud
Labeonem §. si quis astrologus. D. de iniur. l. 1.
& l. nemo aruspex. C. de malef. & ma-
them. lib. 1. C. de thes. libr. 10. Tolerantur
hi sæpe in rebus publ. sed exemplo
pessimo & publico malo.

QVÆSTIO II.

De coniectatione, ex elementis, me-
teoris, plantis, arboribus,
brutis.

Stris & cœlis proximum,
de quo certo constat elemen-
tum est aër fatis valde enim
probabile est ignis Spheram

A propriam esse nullam, quæ sententia
valde antiqua est, & à recentioribus
quibusdam strenue defenditur, vi-
detur hæc mens Ausonij in Gripho
Ternarij.

*Tres Charites, triafata, triplex
vox, trina elementa.*

B In media regione aëris variæ valde
sunt impresiones meteorologicae.
Exhalationum copia gignit magnos
& paruos ignes, diuersissime con-
figuratos, pro exhalationum ipsarum
forma diuersa: ut modo videantur
flamma, modo columnæ, modo
lanceæ, modo stellæ saltantes vel di-
scurrentes, descendentes, vel ascen-
dentes, aliquando vero & cometa
multiplices, de quibus non est nunc
tempus agendi. l. quibus omnibus com-
mune est magnam temporis siccitatē
denotare: signa quoque esse ventorum
diuturnorum, vel violentorum:

C quod maxime cometis conuenit, qui
si frequentes fuerint, etiam præsignifi-
cant sterilitatem, famem ac pestem:
eo quod vis cometæ omnem vaporum
& exhalationum humiditatem absumit:
vnde consequenter mortem mi-
nantur biliosis, & qui ardentioris sunt
naturæ, quales plerique Principum &
Magnatum: eadem siccitatis causa,
ad bella quoque & seditiones incli-
nant. Cætera quæ his astrologi &
Squarcialupus addunt, vana sunt &
fallacia: quæ dixi, naturæ consentanea
videntur. Fit tamen non raro ut co-
metarum causa sit, supernaturalis dum-
taxat Dei dispositio, ut quando fasti-
dium aliquem euentum portendunt,
quod sæpe numero accidisse allatis
Historiarum exemplis olim, teste Ori-
gine, libro primo contra Celsum, docuit

D
E

Chere-

Hieron
Cardi. l. 1.
de variæ
c. a Scipio
ne Capri-
cio l. 1. de
Princi-
pis. Fric.
Patricio
lib. 7.
discuti.
Peripater
to. 4. Fia
Valcholo
facta p
sol. ca. 10
Villafra
deo & a
lius.

(Vide A
rista. M
cora. c.
Plin. lib.
Nar. lib.
& ibi C
ment. M
lichi. 8.
necam
i. Nat.
quæst.
Contra
l. 1. de
Card. l.
de Sub
lib. a. 24
de variæ
Scaligeri
cōtra C
exerc. 79
Franco-
sto, in lib
de Ho-
moc. &
Andr. Du-
ditium
tract. de
Cometis
& epist.
ad Iouan-
Cratonē

Cheremon, *lib. de Cometis*, qui si exstaret, fortassis deprehenderetur nata hac inde opinio, quod quæ vni regioni seu regno fœlicia fuere cum aliorum clade coniuncta erant: Vel sane causa est Dei dispositio hoc pacto voleatis admonere homines, de imminente publica calamitate, vel morte Regum aut Principum, vt ad penitentiam & morum emendationem recurramus *m.* Tunc autem cometæ pertinent ad ostenta (de quibus actum) & Dei caritatem nobis egregie commendant, non ferientis nisi nos prius admonuerit: idcirco videmus crinitas stellas in eam partem comam diffundere, cui minantur. Mirificum huiusmodi commotionis signum, narrat Gobelinus Persona a nempe in monasterio Bodkensi, quod B. Meinulphus confessor exadificauit, quoddam miraculum ordinarium cõtigisse talibus ostentis annumerandum: *Tintimabulum* (inquit) quoddam magnum ancum bene sonorum in eodem monasterio reuerenter asseruatur. Nam quoties aliqua ex eius monasterij sororibus breui erat abitura è vita absque vilo humano ministerio, per se sortem reddebat sonum.] Rideat hæreticus, vt lubet: sed alia duo similia accipiat, etiam si non lubet. Scribit Leonard. Vairus *b.* in Celtiberia oppido *Vililla campanam esse, quam vocant incolæ, campanam Miraculorum: hanc per aliquot menses priusquam resp. Christiana aliquid aduersi patiatur, ex se ipsa nemine pulsante, sonare solitam, cuius rei* (sic ait) *testimonium per publicos tabelliones hujce oculis egomet legi, præter fidem, quam de eadem re illius regni Proreges faciebant sua literis.*

Accedat & aliud è Gallijs, quoniam Hispaniam à testimonio arcent aduersarij Eodem Vairo teste, ad flumen Rhodanum, in Sequanorum confinio, situm est nobile monasterium S.

A Mauritijs. Viuarium illic visitur, in quo iuxta numerum monachorum pisces ponuntur. Illorum si quis ægrotet, pisciculus quoque semiuiuus cernitur supernatare, quod si monachus è vita migraturus sit, paucis ante diebus piscis moritur. Hoc ita se Vairus accepisse scribit, tum ab Antonio Cardinale Granuellano, singulari bonarum artium patrono, teste oculato: tum ab alijs fide dignis, vt rem locis illis notâ atque omni fide contestatam.

B Porro cum exhalatio quoque sit venti materia, & ventorum ideo præcipuæ qualitates sint, caliditas & siccitas: facile intelligitur, cur ex ijs & lanitatis corporum, & fertilitatis anni probabilia signa queant desumi. Qui de ventis plura volet, alibi quærat *c.*

C Secundo non pauciora fiunt ex vaporibus, quæ & ipsa suas adferunt probabiles prænotiones. Ex nubibus quam multa queant prædici, post quædam Gerardum, docet Conrad. VVimpina *d.* nec sua rustica prognostica de sunt pluuijs communibus, nec prodigijs pluuijs *e.* siue naturalia tēpestatissimi anni, siue supernaturalia iræ diuinæ comminatoria. Anno superiore 1500. die 18. Febr. prope Arequipam. ex illis qui multi in Peruana sunt montes igniuoni (*vulcanos vocant*) vnus, eorum *Guyana putina*, principio candidam nubem visus pecorarijs è longinquo eructare, quam consecuta est procella fragminū ingentium quasi auulorum à rupibus, sed ignitorum: hæc paulum spacij progressa comminuebantur in minores lapides, & paulatim centesimo ferme passu à cratere in cinerem. Vbi faxes decidebant, cuncta reuulsa, diruta, comminuta, intererempta: vbi lapides, parci mortales euafere vel iumenta. fors Hispanus iter

D *c. Vide Se-
accam l. 5
Nat. que-
stio. Pli. l.
2. ar. c. 40
& ibi Mi-
lichium,
Card. l. 2.
de varic. c.
1. & 8. Va-
les. de fac.
phi. ca. 50
d lib. 1. de
signisca. 5
e de quib.
Plinius su-
pra ca. 56.
& 58. & i-
bi Mili-
chius.*

faciebat eques; cum vim grandinis lapillaceæ non ferret, descendit, & se sub equo locat: sed equus non valebat subsistere præ victuum. herus videns nec tutum, nec quietum sibi sub iumento refugium: ephippium aufert, equum deserit, capiti sellam imponit, sic ægre euasit canifragium. torrentes & fluuij ac fontes nonnulli penitus exaruerunt, & alij lapsus facultas interclusa cineris multitudine, idque per leucas plus trecentas. Arequipæ primum ortæ clara luce tenebræ integrum fere mensem durarunt. Interea initio cælum fulminibus visum dehiscere, & audiri tonitrua, flammeique globi instar artilleriæ bellicæ aciebus hinc inde depositis mutuo explosæ vicissim huc illuc discurrere, ingens globus semel decidit, & à templo in proximum ambitum, inde in viam publicam patente porta erupit, & subito disparuit relicto sulphureo nitore, terræ motus inges fuit: adeo vt multæ domus conciderent, reliquæ quasi tripudiant nutantes. Nec cessauit interea pluere terram albam, instar cinerum seu calcistræ, vt nemo per plateas incederet, quin mox digiti spissitudine cooperiretur, domus, quæ nimirum, tectæ essent crassitudine semipedali: sic pleræque sub onere gemebundæ subsiderunt, malum durabat, luce per interualla potius ostentante se, quam diem præbente. Mense fere exacto cessatio fuit, & nonnulla intermissio, vt nostri qui illic degunt perscribere: sed adhuc metus manebat grauiorum. Magnam morum in melius tum timor expresit commutationem: omnes ad pedes Sacerdotum deuolui, adeo vt quies nulla daretur, & vi in cubicula penitentes irrumperent. Sic Deo lucrum animarum multarum accessit. Sed nec Satanas neglexit occa-

A fionem. Nam cum Indi pagani viciniore flammis, solita superstitione Magos accessissent. & simul ad montem illum properarent, & malis cantibus, ac sacrificijs procurarent: magos & viciniore quosque flammæ consumplerunt, cæteri omnes male multati, desperabundi pars suspensio, pars alteri bi mortem consciuerunt. Hæc narrata litteris P. Ioann. Ruizij de Alarcon scriptis Arequipæ Martij XV. anno superiore quarum hoc anno Martio mense exemplar Hispanice præscriptum legi: vnde hanc epitomen excerpti. Vix quidquam simile lectum vel auditum. Idem de grandine & glacie dicendum, (quæ specie non differunt f, & Pifidas in *κοσμογονία* poetice non philosophice contra Aristotelem agit) Niuium quoque copia fertilitatem anni, roris & pruinæ multitudo sterilitatem potius, prænotant. nebula descendens serenitatem, ascendens imbres indicat. Tonitru & ecnephias sunt indicia pluuiæ subsecutura: alij verò sonitus in aere audiri consueti g, magis pertinent ad prodigia. Fulmen & prester quid pronuntient, v vimpina te docebit. b.

D Tertio maris tumor, venti: fluuiorum insolitæ eluiones, pestis annuntia sunt: terræ motus quoque idem designant, testibus Ammiano, Procopio, & alijs.

E Quarto, quoad impressiones, quæ per reflexionem lucis, circa vapores ac exhalationes fiunt (vt Iris, halo, corona, parelus, virgæ) naturalium præfensionum prognostica censerî possunt i, vt & hiatus, & quæ foueæ & fenestræ vocantur: nec non flammæ illi tractus, quibus ignis fatui est nomen, sunt enim effectus varij, exhalationis

vel va-

fValef. a.
so. de luc.
philof.

gVra. Ma
chab.

h d. cap. 6

i vi. V sim
pnam. d.
cap. 5.

vel vaporis superabundantis & vincentis obstantia: vel interdum luminis victi ac profligati. k

5. (Ut ad terrestria veniamus) ex arborum quoque prouentu prognostica colliguntur, vt teste Tullio.

Lentiscus, triplici solita grandescere fertur,

Ter fruges fundens, tria tempora monstrat arandi.

Amygdalorum copia indicat mesis abundantiam. l Trifolium inhorrescit. & folia contra tempestatem surrigit. Sine auris Indentia arborum folia, lanugines & pappi, popuinei volitantes per aërem, aut aquis innatantes, tempestatem prænunciant. Si rosæ violæue sub autumnum iterum floreat. pestilentia imminet. Burdigalæ, quæ pestimillam magnam præcessit hyems, aliquas in horto nostro rosas protulit, quas & vidi. Vnum hoc non videtur vacuum à superstitione, quod quidam tradidere: sub autumnum duas vel tres grandes legendas, tum cultro scindendas, trium aliquod in his solere reperiri, muscam, vermem, vel araneum, mulcam denotare discidia eo anno futura, vt vermem fertilitatem, aranea mortalitatem denotari.

Sexid, animantes etiam quædam nobis prænunciant, vt,

Cana pulex fugiens è vasti gurgite ponti

Nun. iat horribiles clamans instare procellas.

Vt & acredula matutinis instans vocibus:

Fusaq, nonnunquam cursans per littora cornix,

Si tamen,

Demersit caput & fluctum ceruice recepit.

Ipsi quoque alumni dulcis aquai ranunculi,

Mollipedesque boues spectantes lumina cæli,

Et quæ talia ex Arato Tullius, a & ex Hesiodo Virgil. Quid contemptius musculo, vel passerulo? tamen domos illi ruituras; hi aëris contagionem fugâ præueniunt, quorum etiam causas Francisc. Picus inuestigat, c

Ex obseruatione huiusmodi Phænomenorum, emertere canones prænotionum, quibus vtuntur nautæ, pastores, & agricolæ, de quibus non contemnendum opus extat Antonij Mizalpi Monluciani, *Ephemeridum rusticarum*. illa quidem ipsa animalia præsagij sui sunt ignara; sed impetum quedam naturalem solummodo sentiunt, mouente phantasia per humores concitata ad petendum quæ commodo, & fugiendum, quæ noxæ sunt futura. Quod sigillatim idem Picus ostendit, de ciconijs, cypselis, mergis delphine, cæteris longum nimis & lentum foret mihi, singulis inhære. Veniamus ad nobilius animal, hominem, & ex eo quædam præsagia.

QVÆSTIO III.

De coniectatione medicorum.

Et vsq de quadam falsa & illegitima, imo ludibriosa; nunc de vera, seriâ & gnehâ dicendum, hanc medicorû, *συνθετικῶν*, veteres, recentioresq; Doctores integris tractationibus sunt profecuti; e quos legere poterunt, qui plenos sitiunt crateres: mihi hoc vnum videtur vniuersim posse statui.

Signa proba sunt, quæ naturalibus principijs, & veris experiencijs cõprobantur: cætera sunt vana, & ab arte medicorum aliena. Proborum, quædam sanam integramque valetudinem

a l. i. de diuinat. b l. i. Georg.

c d. l. 3. c. 3. cum seqq

d q. 1. conclus. 4. e Hippoc. l. de Progn. & in eum commen. Galeni. Arist. sæpe in Probl. Celsum l. 2. de Medicis. & horum sequentes vestigi Frac. Picus d. l. 3. c. 7. Vvimpia. libr. de

ignis c. 8.
& a c. 13.
vsque ad
21. Ioan.
Guinche-
rum An-
dernaue
ret. & no-
ua medi-
cinæ com-
nen. I. Di
d. 7.

testantur; quædam degenerantem vel iam affectam; quædam succumbentem, & iam victam quædam se recolligentem & victicem: quædam denique sunt ambigua, etiã ipsi magistris. Nec vlla tam certa, quin fallant aliquando, ideo vetus sermo verus, præstare à sexaginta medicis, quam à scabinis sex damnari, & morti addici.

QVÆSTIO IV.

De prænotione Physiognomica.

A

PHYSIOGNOMVS ex pilorũ & membrorum corporis colore, habitudine; & proportionẽ; de temperie, valedudine, quædam etiam de moribus, ingenio, & animi affectionibus putat se scire: præcipuè frontem considerat faciemque, quia hæc solet esse speculum virtutum intellectualium; & tum vocatur hæc *ματαγνωστικα*. Huius mētio apud Iuuenalem, *Sat. 6.* cum scribit frontem vati à muliere præbendam. Aristot. & Polemon confundunt cum, *Chiromantia*, quæ propriè manuum cōsiderat lineamenta, quasi quoddam virtutum actiuarum speculum: ac si considerat etiam reliqua membra totiusque corporis habitum, *Physiognomica*, vocatur.

Hanc Physiognom. veteres medici Hippocrates & Galenus diligenter excoluerunt, vt & Arist. integro libro, & qui exstat Polemon. Atheniens. *lib. de Natura signis*: quorum scripta laudantur, eo quod naturæ vestigia calcarunt. Sed recentiores Barth. Cocles, in *Anast. Physiogn.* Luc. Gauricus & alij ferè plura miscunt superstitiosa, præter vnum fortè Pet. Motium; cuius librum *de multiplici temperamento & cognoscendi. hominibus*, laudat Michael Medi-

fl. 2. paræ
Chri. c. 2.

na: quia primo complexionis modum, deinde medico & philosophico ratiocinio propensiones & ingenia gētium prouinciarum, & singulorum hominum describit; methodus hæc vera & recta, sed scriptorem illum nondum potui nosci. visus mihi non infeliciter Conrad. v. vimpina Galeni & Aristotelis ferè omnia in compendium redigisse.

Artis fundamenta varia sunt, primum petitur à quadam cum animantibus similitudine v. g. qui paruis sunt oculis inuidi censentur, quia simiã tales; qui magnis, stupidi; sicut boues & asini ratio est: quia cum Deus auctor naturæ gnarus esset, qua quodque animal indole dotasset, singulis etiam ea addidit instrumenta, quæ huic indoli forent quàm aptissima, ferocibus, vt leoni, apro, tauro, vngues, dentes, cornua; timidis ac fugacibus, vt lepori & ceruo, artus celeri fugæ necessarios; fortib. araturis, vel onera baiulaturis, toros, gibbum, dorso, humerorumque robur; vt camelo, boui, equo & reliquis veterinarijs. Idcirco quasi ex signo & à posteriori (vt loquūtur scholæ) animantium indolem ex ipsis instrumentis corporeis; quibus à natura sunt prædita, colligunt.

Secundum fundamentum à moribus gentium atque prouinciarum desumitur; quæ cum certo sint corporis habitu, vt plurimam quoque ingenijs, moribusque discrepat. v. g. phytognomi definiunt fuscis, stupidos ac pertinaces esse, quoniam Æthiopes sunt huiusmodi.

Tertium à sexu, v. g. quia mulieres candida vt plurimum & molli sunt cute, eademque sunt pauidæ ac læsæ; ideo candidos & molli cute, moribus obnoxios iisdem censent. Huius secundi & tertij fundamenti ratio ducitur à com-

plexione,

gl. de sig-
nis c. 8. 9.
& 10.

plexione, cum enim eadem temperies simul causa sit cutis huiusmodi & morum huiusmodi: ratiocinantur, in quocunque cutis sit, talis talem esse temperiem, quare ab eodem, eiusdem temperici ratione, similes mores expectandos.

Quartò rimantur affectus animi, à motu membrorum & corporis affectionibus, tale illud Hippocratis, *Oculi non nitentes sunt iracundi: quoniam irati fixi & immoti oculis intuentur.* Sed ratiocinabatur Solomonus dicens; *Homo Aposat, a, vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum.* Et Esaias; *ignitio vultus eorum respondit eis, hoc est, vultus exterior eorum, secreta cordis patefecit, sic argumentatur Martialis k (quem vetusta exemplaria, nescio cur vocem Martialem Cocum.)*

*Crime ruber, niger ore, brevis pede, lumine laesus,
Rem magnam praestas Zoile, si bonus es.*

Matthiam Coruinum Hungariae Regem haud illaudatum Principem, nimis deditum diuinationi, adeo ut nihil nisi consultis astrologis soleret suscipere, a tam studiolo accepimus huic vacasse physiognomicæ diuinationi, ut ex primo aspectu lineamentorum faciei, de temperamento & moribus hominum solertissime iudicaret: ita, ut, magiæ speciem æmulis præberet.

Quintum fundamentum petunt ex collatione signorum cum signis, & ex quibusdam alia colligunt, v.g. inuidiâ ex iracundiâ, cui tristitia & animi prauitas sit adiuncta.

Sit concl. *Physiognomica consistens intra cancellos naturalis Philosophia, licita est, & habet aliquid probabilitatis.*

A) Probatur primò, quia positorum fundamentorum aliqua sunt probabilia, quædam minus, quædam amplius.

2. Probatur ex sacris litteris, in quibus, *virorum robustorum facies dicuntur similes faciei leonum. c* Item quod, *in facie prudentis lucet sapientia, oculis stultorum in finibus terra. d* & alibi; *sapientia, hominis lucet in vultu eius. e* item: *cur hominis immutat faciem illius, f* & quæ iam citata *g*

B) 3. Ex iuris interpretibus, quorum communiore calculo receptum, quando plures de aliquo crimine sunt accusati & capti, primum quæstioni subijci debere illum, qui facie deformior: quoniam credendus sit animo quoque prauior, *h*

C) 4. Probatur sententia Philosophorum, Pythagoras enim ad huius disciplinæ regulas, discipulos vel admittebat, vel repudiabat. Socrates hac indicina deprehendit Platonem fore, qualis postea laudatus, *i* Maximi hanc fecere Plato, *k* Aristoteles & Sext. Philosophus: quorum primus ea vitur in Dialogis, Secundus accuratè tradidit, tertius idcirco corpus vocat animi imaginè. Cicero hinc petitis iaculis aduersarium mire lacesiuit. *l* Velleius Patriculus, veteres ea multum vsos testatur. *m*

D) Dixi non certitudinis, sed probabilitatis: quia solent quidem corporis dispositiones affectionibus animi præire, quod integro libello Galenus demonstrat: sed præire, non trahendo vel cogendo, verum leniter & assidue inclinando: ita ut bona consuetudine & freno rationis, haud difficulter illa propensio superetur. Quod de se testari Socratem non puduit, cum Zopyrus Physiognomus ex lineamentis corporis eius, bardum, stupidum, & mulie-

c c. paral.
12. v. 8.
d Prou. 17
v. 24.
e Eccl. 8.
v. 1.
f c. 13. v.
31.
g Pro. 6. v.
12. Esai. 3.
v. 9.

h Bald. in
1. 2. n. 5. C
quorum
appell. n. 6
recip. par
tis de Syn
dicatu,
Hippoly-
tus, Marti
& alij.
i Siren. l. 9
de Fato c.
39.
k in Tim.
l Orat. pro
Roscio
Comæd.
m l. 2. hist.

in Cic. l. de
furo. Alex
Aphrodis
l. 4 de fato
o Probi. 51

rosurum iudicasset. n Sic intelli-
gendus Celsus medicus, o cum quæsi-
set, cur prodigiosa formæ homines,
plerumque etiam emota sint mente re-
spondet, quia corpori consentit anima, vt
anima corpus.]

in Alcibi
ad Platon

Vnde sequitur 1. longe certius iudi-
cium ferri de brutis, quam de homini-
bus. quia bruta, propensione sola tra-
hantur, homo propensionem arbitrij
habent moderatur. Sequitur 2. quod
Physiognomo non licet iudicare, de fa-
cto. siue de actuali hominis vita, scili-
cet hunc esse talem: sed de pronitate
tantum ac inclinatione, vt optime cen-
suit Proclus, p v. g. talem propendere
& inclinari in avaritiam, mulieres vi-
num, &c. 3. sequitur, non posse hanc
facultatem iudicare, de donis diuinis
& gratuitis, quia Deus hæc distribuit
cuique, prout vult, nec de extrinsecis
plane homini, vt morte violenta, opi-
bus, honoribus & cæteris fortunæ bo-
nis malisve: nec de nuptijs, statu vitæ,
& alijs negotijs, quorum electio est
merè voluntaria, talibus nugis plenus
est liber de neuis Melampii. Ratio est,
quia nihil istorum dependet à corpo-
ris habitu, vel constitutione. Permit-
tit quidem Deus, vt quædam diuina-
tiones istorum euentu comprobentur:
sed simul eos sinit falli, in ijs, quæ magis
ipsis necessaria. Scribit Pavius Iouius
in Elogijs, de Antiocho Tiberto Ce-
særate, qua Physiognomns excellens
suo tempore habebatur eum Guidon.
Balneo prædixisse, quod ab intimo amico ne-
caretur: Pandulfo irem Malactæ Arim-
nensium tyranno, quod ex Patria pelleretur,
& exul in extrema egestate periturus esset.
Paulo post Pandulfus Guidonem ab sp. et a-
tam virtutem & suspectam obrumet: An-
tiochum ipsum custodiam mancipat, euentum
prærogij expectaturus. Antiochus custodis ar-
cis filiam, ita flexit: vt rest. ab ea impetrata

A in fossam demitteretur: sed compedum soni-
tu productus, & à fuga retractus, cum puella
percutitur. Pandulfus tandem exsul, & e-
gens ab omnibus desertus, in hospitali di-
uersorio senex perijt.] sic dum alijs cauit,
sibi non cauit Antiochus. Potuere et-
iam illa per humanam prudentiam
conijci. quid enim inexpectatum aut
mirandum, si familiaris tyranno vir
tortis, ob suspicionem; ab eo necetur?
quid verisimilius. quam tyrannum
inuisum, vel necari, si sit audax vel
compelli fugam, si timidus: & semel
pullum, ad egestatem redigi? His po-
terunt adijci nonnulla ex Horozco
lib. 2. de vera & falsa Prophætia cap.
8. & 9.

QUESTIO V.

De Chiromantia.

HIROMANTIAM diuidunt
in Physicam, & Astrologi-
cam.

Conclus. 1. Physica Chiro-
mantia licita est, & physiognom. pars, &
ideo de illa idem, quod de hac iudi-
catur.]

D Ratio est, quia per lines & partes
manus, considerat ipsam corporis tem-
periem, & ex temperie corporis pro-
babiler indagat animæ propensiones
hanc probat artem Aristoteles l. 1. Hi-
stor. animal. c. 5. & 30. ac 34. problem.
scilicet 10. & prolixè eam exsequitur. Con-
rad. Vvimpina l. de signis c. 10. 11. & 12.
incautè verò Petr. Primodaius; dum
inter duas has species non distinguit,
omnem chiromantiam videtur dam-
nare, Academia Franciap. 2. die primo
ca. 4.

E Conclus. 2. Chiromantia astrologica
prorsus vana & illicita, scientia nomen
non meretur.] Scientiam esse nititur

probare

g. 7. var.
lectio. c. 6

probare Anton. Verderius q. nam lo-
qui illum de hac etiam, non de physica
tantum pater, tum quia coniungit cum
astrologia: & vtramque scientiam cō-
tendit esse; tum quia, in responsione pe-
nultimæ obiectionis, dicit harum ma-
nus linearum significationem ab astris
infallibiliter dirigi, &c. quæ sane Ec-
clesiasticā mererentur censuram. quia
Papa Sixtus V. edita contra astrologos
& Chiromáticos bulla, definiuit. neu-
tram esse scientiam, & vtroque pariter
damnans, grauibus subiecit poenis cuius
doctissimi & maximi Pontificis sē-
tentia præponderat omni contra sen-
tentium temeritati: tum etiam quia in
Cathalogo Romano librorum, quorū
vetita lectio omnes qui Chiromantiam
docent, a parte sunt annumerati prohi-
bita est ergo.

7. Sac. phi-
soto. ca. 32

Vanam esse, docet optime Franc.
Valesius doctiss. medicus, meritissi-
mo illam detestans. primum namque
laborant vāsanta mathematicorum de
astrorum influētijs, quam improbau-
mus *sup. q. 1.* Addunt de suo, quod stul-
tius est, hanc areolam esse Iouis illam
Mercurij, tertiam Veneris, atque ita
porro. Superaddunt tertio tales areo-
la lineas hoc prænotare: alias illud: quo-
rum nihil ratione vel auctoritate con-
firmant, sed nudo suo delirio, & præ-
texæ experientia postulant nos ma-
nus dare. Cumque tam inania sint artis
huius principia, fucere tamen semper,
qui hoc quoque mendacium paruuli
digerēt. Olim prosa oratione Chiro-
mantiam tradidit Helenus Syraculius
Iro, quem nominat *χερσοχαρικὸν ὁ ὀ-
νισμα* manus inspectorum augurium carmi-
ne vero comprehendit Eumolpus qui-
dam. vtriusque meminere Pollux &
Suidas. Recentiores scripsere Ioannes
de Indagine (Lutheranus, alius à Car-
thufiano nominis eiusdem) Ioan. Tail-

A nerus Athenis, Antonius Cermifonus,
Bartolomæus Cocles, Michael Sauona-
rola, Petrus de Arca, Marcellus, Saza,
Andreas Tricafsius, Michael Scotus,
Ioan. Teukesberg, & alij: quorum libri
scarent superstitiosis. Ars ista palmam
manus primo in certos colliculos, are-
olas, & lineas diuidit: areolis planetas
singulos, lineis astra quædam præficit:
horum denique astrorum atque plane-
tarum vulgo creditos effectus ipsis are-
olis ac lineis manus ascribit, vt breuiter
B VVimpina ostendit, addens se horum
non approbatorem, sed narratorem ef-
se nudum: suo iudicio cuncta nanius
esse derestatur hos, & impugnat vehe-
mentius antiquus scriptor Ioannes Sa-
lisberiensis *lib. 2. Policratici c. 27.*

Contra hos libratum illud Iuvena-
lis Sat. 6.

... *frontemque manumque.*

C Præbetur vati cre & in pop. sma rogan-
ti.

quorum prius ad metoscopum, po-
sterius ad chiromantem referendum
bene Britannicus obseruauit. Solent
hanc vanitatem profiteri vxores (si v-
xores) ex illa colluue, quæ totam per-
uagatur Europam, Vulgo *Zingaros* seu
Aegyptios nuncupant, de quibus mul-
ta collegit Crespetus *libro primo de odio*
Sarana disc. 12 fol. 176. cum seq. Sed hi

D scriptoribus Germanis, quam Gallis
vel Italis notiores: ideo hos audiamus.
conditionem eorum & originem sedu-
lo perquiliuit extra res fidei non des-
picabilis, Sed. Munsterus l. 3. cosma-
graph. f. 257. *Cum ageretur (inquit) annus*
post Christum natum. 1417. primum per
Germaniam apparere ceperunt homines ni-
gredine deformes, excocti solo, immundi
veste, & vsu rerum omnium fædi, furcis
imprimis intenti: præsertim femina illi-
us gentis. nam viris ex furto faminarum
victus est. Tartaros autem Gentiles vulgus

E

Ecce

vocat,

sup. c. 11

* corr.
cinda-
no.

vocat, in Italia * Cianos appellant. Ducem, comites, milites inter se honorant veste praestantes: canes venaticos pro more nobilitati alunt: sed ubi venentur, nisi furim non habent. Equos saepe mutant, maior tamen pars pedibus graditur. Femina cum strato & paruulo iumento inuehuntur. Litteras circumferunt Sigismundi Regi & aliquorum Principum, ut transitus illi per vrbes & prouincias & incolumis permittatur innoxiusque. Ferunt ipsi ex iniuncta sibi poenitentia mundum peregrinantes circuire, atque ex minore Aegypto primum emigrasse. Sed fabella sunt. Hominum genus, quod vsu compertum est in peregrinatione natum, ocio deditum, nullam agnoscens patriam ita circuit prouincias, furto (ut diximus) famularum victitans, canino ritu degit: nulla religionis cura, etiamsi inter Christianos paruulos suos baptizari curet; in diem viuit, ex prouincia demigrat in prouinciam: per aliquot annorum intervalla redit: sed multas in partes scinditur, ut non eadem in eundem facile redeat, nisi per longa intervalla locum. Recipiunt passim & viros & feminas volentes in cunctis prouincijs qui se illorum miscet contubernio. Colluuias hominum mirabilis omnium perit a linguarum, rustica plebi grauis imminens: ubi fors illa laborat in agris, hi spolijs inuigilant castellarum. Anus eorum chiramantia & diuinationi intendunt: atque interim quo quarentibus dant responsa, quot pueros, maritos, aut vxores sint habituri miro astu & agilitate crumenas quarentium rimantur & euacuant.

Hæc de illorum moribus verissima. Vnde saepe animum subit admiratio, quo iure, vel iniuria in quibusdam prouincijs hoc genus flagitij à Principibus toleretur: non sine maximo scâdalo; & damno rusticorum. Nam scelerum impunitatem permittit, qui sceleratos tolerat. Si hos fures liceat tolerare certe & alios. Si horum chiramantia

A & maleficia reliqua tolerantur: non id est niti contra diuinæ legis, & Ecclesiasticorum canonum auctoritatem? Notoria sunt flagitia quæ Munsterus memorat & iisdem plane verbis Albertus Krantzius lib. 11. Saxonia c. 2. ut alter ab altero, velambo à Tertio acceperint. Quod attinet ad maleficium docet experientia. nam si quis illis ex sacco vel capsâ vnicum nummum largiatur, omnes nummi, qui in eadem capsâ vel sacco inerant, migrasse quo vnicus ille, non raro deprehenduntur: quod apertum maleficium est. Quoad diuinationes illas, nequeunt excusari à superstitione, aut hæresi (si sic sentiunt) aut impostura scandalosa. Quod alios passim recipiant, ex nationibus per quas transeunt, id nullo pacto illis concedere deberent respub. sed tales qui se ijs aggregant, & ipsos receptatores, condignis poenis coercere. Nam contrarium est otiosos & vagabundos fouere in reip. perniciem: quod vel stolidum, vel improbum plane. Notæ sunt contra otiosos leges Aegyptiæ, & Atticæ apud Athæneum l. 4. & Pierium li. 34. Notum hodie, ubi iustitia viget, magistratus solere in tales inquirere, vnde victitent, nam nemo de vento presumitur viuere). l. fin. de alim. pupil. prætita) & merito semper commendata fuit lex Corinthiorum, quam ex Diphili comædia retulit Athæneus lib. 6.

Est optime hic statutum apud Corinthios:

Si quempiam obsonare semper splendide

Videmus, hunc rogamus: vnde viuat,

Quid faciat operis? si facultates habet.

Vt reditus harum soluere expensas queat:

Perpeti-

Perpetimur illum perfrui bonis suis.
Siu forte sumptus superat ea qua possidet:

Prohibemus huic ea ne faciat in posterum,

Ni pareat, iam plectitur multa graui:

Si sumptuose viuit, is qui nihil habet.

Tradunt eum tortoribus. Prob hercules?

Nec enim licet vitam absque malo degere

Talem, scias: sed est necesse aut noctibus

Abigere pradam, aut fodere muros aedium

Aut in foro agere Sycophantam; aut perfidum.

Præbere testem. Nos genus hoc mortaliū

Egicimus ex hac urbe, velut purgamina.

Cingaros credo tolerassent, quos nō præsumptio est, sed res docet, clependo, harpagando, futelis, maleficijs viuere.

Verum excusant illos Patroni, calamitosum esse genus hominum, miseratione dignum. cur? Ex Ægypto oriundi, luunt maiorum à fide Christiana apostasiam, & pœnitentiam obeunt, septennalem locis incertis vagationem. Summa defensionis hæc est. Quam diluunt alij: quem dixi Sebastianus: Sunt anni (inquit) plus, minusue viginti sex ab hoc tempore quando ego Munsterus ista scribo, quod Heidelbergæ agens istius gentis primoribus me adiungens vix exorsi litteras quasdam, quas gloriabantur se habere ab Imperatoribus. at illa mihi ostensa erant. Vidimus quoddam quod auit Lindora à Sigismundo Imperatore impetratum: in quo mentio fitur quomodo maiores eorum in minori Ægypto, olim ad aliquos annos, abie-

A *to Christianismo ad Gentilitatis errorem relapsi fuissent, & resipiscitibus eis pœnitentia iniuncta, quod tot annis ex singulis eorum familijs aliquot per orbem peregre proficiscerentur, diluerent que in exilio perfidia sua crimen. Sed iam dudum euauit tempus huiusce suæ peregrinationis, & tamen colluuijs illa non cessat circumuagari, furari, mentiri, augurare, & diuinare.*

Cur si pœnitentiæ terminus effluxit pœnitentiam adhuc prætexunt? verū fallum etiam, quod de Ægypto iactat.

B Nam interrogati nec sciunt quidem quid Ægyptus, aut vbi minor vel maior. Vnde ergo emerferunt? Mira varietas est sententiarum. Quidam Cincalos dictos putant, quasi *κινκάλος*, penatum expertes & mendicos. Sane γ. & κ. commutantur facillime, & Menander in Thaide quendam ait, *κινκάλος* & *κινκάλος*, mendiciorem leberide & cincalo. Leberis significat Ipolium serpentinum: Cincalus auem cui etiam nomen, *κινκάλος*: si caudæ demas ornatum valde implumis: inde rusticici egenos & erroneos, *cincalos* dixere, vt ex Æliano & Suida docet Adagiographus *chiliad. 2. cent. 2.* hæc sententia placuit Pierio Valeriano libro *vigesimo quinto. Hieroglyphicor.* Sed ad rem non facit. Polydorus Assyrios & Cilices putat: Volaterranus Vxios è Persia: hoc est ariolari. Nomen indicat, Belgæ *Egypteners*, Galli *Egyptiens*, Hispani *Giranes* Itali *Cingaros*, vel *Cianos* vocant: Germani superiores, *Zgeiners*, quæ omnes voces ab Ægypto deductæ: & hæc vltima, quasi *Chusener*, à Chus Chamifilio patre Ægyptiorum & Æthiopum. Hi quia vident tempus pœnitentiæ præfixum effluxisse: nunc duo quædam commiscuntur: vnum est se non posse ad patriam redire interceptis itineribus: cogantur ergo diuidi, & certæ alicui nationi ascribi, & legibus ibi receptis

C

D

E

viuere: vel pellantur. Alterum est, etiam post illud septennium, sibi ex patrijs sedibus subinde necessariam esse migrationem: si secus fecerint, & non quotannis mandras vel hordas suas (id est hominum multitudinem vtriusque sexus) exulatum miserint calamitatem & sterilitatem omnibus certo præstam esse. Digna hæc causa, inquam sedulo inquiratur: quod si fiat statim apparebit impostura. Quæ vel vbi hæc gens, quæ quotannis tantopere multiplicatur? hæc quidē in peregrinatione sua, nisi adultos vndecumque colligeret: cito interiret. Deinde satis isti ostendunt falsum fuisse primum illud de iniuncta pœnitentia. Quod de fonte horum verisimilius comperi, est quod in *Annalibus Boiorum* his verbis ab Auentino per scriptum fol. 325. libro septimo. *Eadem tempestate furacissimum illud genus hominum colluuius atque sentina variarum gentium: quæ in confinio Imperij Turcarum atque Hungaria habitant (Zigenos appellamus) rege Zinkelone, nostras per agrare capere regiones, furto, rapina diuinationibus, impune profus victum quaerunt. Ex Aegypto se esse mentiuntur, extorresque domo à superis cogi se, maiorum delicta, qui Deiparam virginem cum puero Iesu hospicio excipere recusarint, septem annorum exilio expiare impudensissime consingunt. Experimentis cognouit eos vti venedica lingua & proditores, atque exploratores esse. Cum alij tum imprimis Maximilianus Imp. Caf. Aug. & Albertus parens Principum nostrorum publicis edictis testantur: adeo tamen vana superstitio hominum mentes, velut lithargus inuasit, vt eos violari nefas putent, atque grassari, furari & imponere impune passim sinant.]*

Tria hinc collige, primum origine Sacluos esse ex ditione VVinden: sa-

A ne, quod peculiare ipsis idioma, in Sclauonicum vergere significat Auentinus loquens de natio. Scio namque præterea fictitium quoddam habere ipsis solis notū: quod Hispani vocant *Zirguena*: Germani teste Munstero, Rotvvelfch hoc est Rubrū Barbarissimum. Norūt interea cuncta fere Europæ idioma. & apud Germanos Germanice, apud Gallos Gallice, apud Italos Italice, &c. loquuntur: quod necessarium ad finem explorandi. Secundo vides hos septennem illam priorum pœnitentiā, iam ad singulos posterorum porrigere, vt prætextus sit vagandi. Tertio compertos Principib. prudētissimis de prodicione merito damnatos, sed quadam imprudentium superstitione foueri. Dicā quod rem valde confirmat: cum adhuc in Hispania anno 1584. versaretur Legione, magna tum multitudo istorum per pagos illos inundarat. festum corporis Domini tum celebratur. petierunt aditum in Ciuitatem, vt (honoris causa) præsaltarent, quod illic consuetum. fecere, sed à meridie propter furacitatem feminarum ortus tumultus, fugere in suburbia, & ad S. Marci (D. Iacobi equitum magnifica est habitatio & hospitale) se conglobarunt, & iustitiæ administratos militari vi repulerunt. mox tamen, nescio quo pacto, dissimulata omnia. Huic hordæ Comes erat: sic appellat: in turba multi recepti Hispani, etiam ex Graiales. Villabraxima & pagis nonnullis Castellæ. Comes tam perite Castellani idioma loquebatur: quam si Toleti natus. Sciebat omnes Hispaniæ aditus terrestres (Tuerros vocant) omnes regionum amfractus & difficultates: quid roboris esset cuique ciuitati, qui præcipui in qua; & quæ cuique opes. Nil fere ad rem pub. pertinens, tam arcanum, quod eum lateret. nec clam hoc, sed gloria-

batur.

batur. Quo aut cui rei hæc curiosa exploratio? Nonne compescenda vagabundorum hæc curiositas, etiam si solum peregrini, & inculpata vitæ? Bene tibi, bene sit, Maxime Carole, qui in constitutionibus Comitiorum habitorum Augustæ Vindelicorum anno 1549. cap. 26. hæc fecem mortalium, hos erroneos periculosissimos, Zyngeros seu præstigiatores Teutonice terra excedere, veluti exploratores & proditores Christianæ Ecclesiæ missos à Turcis fanciisti. Commemoratur hæc constituit Petr. Gregor. lib. 34. Synagm. ut vniuers. c. 16. num. vlt. inuehitur in eosdem Crespetus d. loco, & (cui meliorem opto religionem) Philipp. Camerarius I. C. opere horar. succisuarum c. p. 17.

Sed obijciuntur nobis duo, vnum S. S. auctoritas, alterum exempla certa huius diuinationis. Auctoritates sunt duæ: prima est Exod. 13. vers. 4. *Et erit quasi signum in manu tua.* Respond. hoc explicari sequentibus verbis: *Et quasi monumentum ante oculos tuos.* loquitur enim de solemnitate azymorum: cuius celebrationem vult Hebræis esse signum memoriale liberationis ex Ægypto; sumit autem metaphoram à more hominum, qui quando volunt alicuius rei recordari, solent digito annulum indere, vel filum alligare: quia cū manum saepe ante oculos eleuamus, sit vt recordemur eius, quod verebamur ne obliuisceremur.

2. Iob. 37. v. 7. *Qui in manu omnium hominum signat, vt norint omnes opera sua.* Depinxit ergo Deus in manu singulorum vnde queant prænocere, quid dicturi, facturi, passuri sint.

Respond. Cum Olympiodoro & Philippo presby. ero. ibi, verbis istis significari, hæc temporis vicissitudinem, de qua loquitur, serenitate & procellis

A niuiū imbriumque à Deo contemptam, vt & Dei fortitudo fiat manifesta; & homo videns se tam facili negotio à Deo quauis tempestate impediri à proposito manumque suam sic quasi quibusdam vinculis astringi, & ab opere arceri: cognoscat se, sine Dei adiutorio posse nihil, suamque confiteatur imbecillitatem. fauet huic expositioni versio LXX. quæ habet; *vt cognoscat omnis homo imbecillitatem suam* nec non Hebræus contextus, in quo ad verbum, sic; *in manu* (sive in vehementia) *omnes ob-signabit, ad sciendum omnes homines opus eius.* Vbi ex more Hebræorum, *Ver. id* **יד** noster vertit, *in manu*, pro in vehementi atque admirabili signo. sicut Isaías & Ezechiel a *lad* posuere pro visione prophetica non vulgari: sicut & Moses b *manum Dei* vsurpauit, pro potentia & magnitudine Dei. Lege longe aliam explicationem loci Iob, apud Francisc. Valesium: quæ quamuis ingeniosa sit, cum præcedentibus verbis non coheret.

3. Certant exemplis prædictionum, quas euentus roborauit Bartholomeus Coclesille, qui tot chiromantiæ libros edidit, Antiochi Cæsariensis, de quo q. *precedenti* scripsi, discipulus, Lucæ Gaurico astrologo fuit auctor fuge, vt, qui instabat, cruciatum violentū euaderet. Gauricus cōtemnens monita: eo quod Ioannem Bentiuolū Bononiensi tyrannide deficiendum in Ephemeridibus prædixisset: iussu violenti Principis, ex alta trochlea suspensio fune quinquies quassatus, & astrologiæ suæ iactatæ, & chitomantis contempti penas dedit. Alexandro Medici Græcus quidam ex manus inspectione prædixit mortem, & signa edidit percussoris: fore ex eius intimis, habitu gracili, vultu bux eo, suspensa taciturnitate, cæteris in sociabilem: quæ in vnum Lau-

2. Reg. 3
v. 25. Elai
8. v. 11. E
zechiel.
vers. 3. &
c. 33. v. 22
& a. 37.
ver. 1.
Exo. 14.
v. 31.
C

ueniebant. Sed idem ille Cocles, prædixerat Copono cuidam, eum breui scelesto homicidio manus cruentaturum: & Hermeti tyranni filio, futurum, ut exul in acie caderetur. Hermes igitur fatali metu percussus Copono clam imperat, ut Coclitem, ne eum sibi Agamæonni Calchanta, necet. Nec Cocles discrimen nesciebat. Ideo secreta galea caput munierat, ingenti gladio, quem peritissime ambabus manibus regebat, semper armatus. Verum à Copono baiuli personato, dum seræ offy, calculo iniecto, præpeditæ, clauem infereret, adacta in occipitium securi, interfectus est: nullam aliam patrati facinoris causam adferente Copono, quæ quod ipse Cocles breui homicidam futurum asseruisset. Vnus ista omnia narrat Iouius, nec vsquequaque indubitæ fidei Historicus, nec satis, à superstitiosis & gentiliis, ne dicam opinionibus, saltem locutionibus, alienus: cui ut ea contigisse concedamus, idem tamen, quod astrologis talia iactantibus, cum D. Augustino respondendum. vide supra quæst. i. respons. ad 4. obiectionem. ut digitus manus, sic chiromantiæ pars quadam est, diuinitio ex vnguibus: non illa de qua superius actum cap. 2. quæstio. 6. Sectio. 4. nu. 6. Sed alia nouitia, ut suspicor ab aniculis ad colum inuenta: hæc conijcit ex maculis albis atrisue in vngue apparentibus, & singulis digitis suos canones attribuit: alios mulieribus, alios viris destinatos, nec valetudinis prosperæ vel aduersæ notas prodens; (quod aliquo tenus tolerandum foret) sed excurrat ad fortuitos effectus ab alienæ voluntatis arbitrio libero dependentes, quod temeritatis & vereor ne superstitiosæ sit impietatis. Extat tamen (si Deo placet) hæc menia artis in opere de Physiognomia Hispanico cu-

ein Blo-
gij.

A iusdam Hieronymi Cortesij, si ut nugas edidit, minus male: Sed minus caute, cautiùs nugari in minus periculosis alijs, nam nugandi copiosa vbique materia.

QUESTIO VI.

De coniectatione ex somnijs.

RAECI vocant *δυσκοπία*, de qua Senariorum libellus à Iunio Hornano editus habetur. d. Cæterorum o-

nirocriticorum veterum, non magna reipub. iactura omnes libri interierunt, præter vnum Artemidorum Daldianum, delirum senem, qui libris quinque cuncta ab alijs tradita complexus fuit Breuior est Astramplychus Græcæ & Latine his annis editus: sed æque nugax ut & alius ille Arabs, qui Græcæ barbarizans vna cum Artemidoro in lucem prodijt in Gallia. Hodie in pretio habent Apomafaris Arabica Apotelesmata, ex recentioribus Conra. VVimpina, vellem ne tam multa sine antidoto congestisset. Auorum quoque memoria, hanc in Italia vanissime prohibebatur artem Iunianus Maius: cuius extant epistolæ & libelli quidam Grammatici. Ex infomnis prophetiam fingebat Thomas Munzerus Anabaptistarum parens vnus Brasileenses Indi in expeditione somnia obseruant: si fehostium carnes torrere somniant prosperum somnium censent, & vicēseriam spondent: in contra suas, ab hostibus vinci metuunt. Ioann. Stadius lib. 2. Hist. Brasileens. c. 27. Legi, cum vtilitate tantum illi de hac materia videntur quicum D. Thoma & Antonino, quibus liceat attendere, quæ & quibus interpretari permissum sit, expenderunt hos imitator.

Macrobius c. 1.

Liber vagat per curas
Rapido vigore sensus,
Variasque per figuras
Quae sunt operata cernit.

Quia mens soluta curis,
Cui est origo coelum,
Purusque fons ab aethra,
Iners iacere nescit.

Imitata multiformes
Facies sibi ipsa fingit,
Per quas repente currens
Tenui fruatur actu.

Sed sensa somniantum
Dispar saeget horror.
Nunc splendor intererrat,
Qui dat futura nosse:

Plerumque dissipatis
Mendax imago veris
Animos pauore maestos
Ambage fallit atra.

Canonica haec incerta, non aequae quod
subdit, etsi plerumque contingat:

Quem raris culpa morum
Non polluit frequenter,
Hunc lux serena vibrans
Res edocet latentes:

At qui coinquinatum
Vitiis cor impiavit,
Lusus pauore multo
Species videt tremendas.

Verum conclusio multis repugnat.
nam est contra Xenophontem Colo-
phonium, & Epicuræos, qui cuncta som-
nia volebant contemni: est contra
Stoicos, Protagoram, Artemidorum,
Tyanaum, & similes, qui si somnium
sit, necessario quoque aliquid volunt
significare (vt ex eorum supra posita
definitione patet) & ideo nolunt vlla
omnino negligi, vel præteriri, Vtrum-
que extremum condemnat S. S. Stoico-
rum dum ait *dyvbi multa sunt somnia, plu-
rima sunt vanitates, & sermones innume-
ri, tu vero Deum time. Item es somnia ex-
tollunt imprudentes, quasi qui apprehendit*

d Exod. 5.
v. 6.
e Eccl. 34.
v. 1.

A vmbra, & persequitur ventum, sic & qui
attendit ad visa mendacia. Epicuræos au-
tem damnat, dum tot exempla diuino-
rum somniorum & interpretationem,
palsim suppeditat. Rectius ergo Ho-
merus & Virgilius h commenti sunt
fabulam, de duplici porta somniorum,
per eburneam falsa, per corneam emit-
ti vera; vt indicarent quædam vera &
significatiua, quædam falsa & inania
ducenda.

B 2. Concl. Tam certa sunt somnia, quam
eorum certa causa, si hac effectum certum
certo producit, etiam somniorum prædictio
certa, si prob. biliter, probabilis, si fortuito,
fortuita & fallax.]

Explicatione hæc tantum indigent.
Synesius prædicto commentario com-
miniscitur Spiritum quandam phan-
tasticum, quem vult esse anime vehicu-
lum, auctorem & fabrum omnium som-
niorum: quod Platonicum figmen-
tum est, fabulis æquale poetarum: Por-
phyrius duas causas agnoscit vnam, de-
mones bonos, malosque, quam nos ad-
mittimus esse causam quorundam som-
niorum: aliã notiones quasdam, quas
animus ex alia vita secum a latas in
corpus intulerit: quod est à fidei dog-
matibus alienū. Nec enim animus ho-
minis corpore antiquior aduenit aliunde,
nec quando infundebatur à Deo, vllas
secum creatas species: atulit.
Aristoteles negat vlla à Deo immitti
somnia, quod S. S. prorsus repugnat.
Contra Plato & cuncta somnia dæmo-
nibus ascribit, quod rectæ & Philoso-
phicæ & quotidianæ experientia refragatur.
Melius Hippocrates, vera somnia,
partim Deo, partim naturalibus causis
adscribit. Rem acu tetigisset, si tertium
membrum addidisset, non prætermis-
sum à D. Gregor. m: qui rectissime som-
nia trib. auctorib. adscripsit, Deo, Na-
tura, Dæmoni: vnde posteriores Theo-

f Sup. c. 1.
g Iliad. 1.
h Aeneid. 1.

il. de diu.
nat. vet. in
somn.
& in Sym-
pos.
II. de in-
somn.

m. s. M.
ral. c. 1.
& l. 4. De
log. c. 4.

logi

logi ea diuiserunt, in *diuina*, *Naturalia*, & *Demoniaca*. præcipua difficultas est de *Naturalibus*.

Naturalia proficiuntur vel à causa intrinseca somniant, vel à causa illi extrinseca. *Intrinseca* nascuntur; quædam potissimum ab anima, & tunc dicitur *causa animalis*, aut (vt quidam loquuntur) *moralis*: quædam potissimum à corpore, & vocatur *causa corporalis*, & ab alijs, strictè loquendo, *naturalis*. *Intrinseca causa animalis* est, quando somnia obueniunt de rebus, quibus cogitatio vigilantis valde fuit intenta, iuxta illud Salomonis n.

Multas curas sequuntur somnia de hac causa, *Attius*:

Rex que in vitæ vsurpant homines, cogitant, curant, vident,

Quæq; agunt vigilantes, agitantq;, easi cui in somnis accidunt.

Minus mirum est, idem censuere *Lucretius*, & plurimi, quos o alibi citauimus: non repetam. *D. Greg. Nyssenus* acutissime scripsit p, huiusmodi somnia similia censenda citharæ; cuius fides cessante manus impulsu, adhuc modicum extrema motione trepidant ac tinnunt.

Corporalis intrinseca causa nascitur à præsentis dispositione ac temperamento corporis, quod vel inedia exhaustum, vel crapula repletum, vel humore aliquo nimis prædominante ægrescit, vel alio interiore vitio laborat. Ex his causis vel pacata vel turbida, vel multiformiter varia somnia nascuntur. Quibus sanguis est copiosior, rosas somniat puniceas, crocū, hortos, conuiuia, choreas, complexus, aërem volatum, & læta omnia *Phlegmatici*, mare, aquas, balnea, nauigationes, submersiones, onera grauantia, tardam, & impeditam à noxijs fugam. *Cholerici* colores flauos, rixas, pugnas, incendia. *Melancholici* fumos,

A caliginem, tenebras, vagationes per loca sola, nocturnas oberrationes, tetra spectra, mortes, tristiaque cuncta. Quibus vesica humore plena, somniant de lacubus, fluuijs, imbribus, & somniant nonnunquam impluunt ipsi in saunas. Quibus dominantur sinceri puriq; succi, putant in somnis volutari se inter odoratos suauesque flosculos: contra in fordidis, cæno, cloacis, cadauerib. versari sese, quorum in corpore humores foetidi putridique coaceruantur. Quibus viscido humore affectæ obstructæque sunt partes cerebri posteriores, illi comprimati suffocari sibi videntur in somnis *ἐπιπνῆ* Græci, Latini *Incubum* morbum, Hispani, *la pesadilla*, Galli *la coquemare*, vocant.

B *Naturalis extrinseca somniorum causa* est, quando dormientis imaginatio ab agente extrinseco mouetur. huiusmodi agens est duplex, alterum est aër ambiens, alterum impressio siue influxus corporum cælestium. Sicut enim corpora cælestia suo in materiæ corpoream influxu varias formas lapidū, metallorum, plantarumque gignunt: sic influendo in phantasiam, quæ organis corporeis est immersa, posse à cælestibus corporibus produci species imaginabiles, effectui à corporibus illis cælesticis promananti conformes, non est negandum: De his.

Sit 3. concl. *Somniorum ex naturalibus causis derivatorum, eatenus licita est obseruatio & interpretatio, quatenus causas naturales effectibus causa sua coniunctis sunt adæquate.*

D. **E** In hac conclusione medici, Hippocrates & Galenus, & Theologi consentiunt, eaque deducitur ex iâ dictis. Indiget vero tantum explicatione. Quando causa est *intrinseca & animalis*, possumus somnium obseruare, vt in posterum studia vitamque nostram melius

Ecclesi.

Côm. & Aueri
Seneca
Othonia.
p. libr. de
nomnis
opificio.l. de
sym.
de in
coma.m. a. M.
ral. c. 1.
& l. 4. D.
log. c. 4.

C.

& securius instituamus. Est, quem lectio vel cogitatio diurna, fœdis illusionibus tempore nocturno, inquinat & excludat quanta potest cura similes cogitationes. Territant alium crebra somnia, & in pusillanimitatem, desperationem, vel quod aliud adigunt vitium? causas debet somniorum inquirere, & remedia procurare, quibus liberetur. Contra somnijs alius vrgetur in bonum vt religionem, cœlibatum, pœnitentiã? probet iste, num hæc, vt videtur, à Deo sint. Somniorum huiusmodi naturalium interpretatio pendet ab experientia, & ingenij solertia, cognitione studiorum, morum & propensionum, quæ sunt in singulis.

lib. de
resag.
quæ ex
somnia du-
cunt.

Quando causa *intrinseca* est corporali, potest quis instantes morbos metuere, seque præmunire. Scribit Galenus a, quendam cum somniasset alterum crus sibi factum lapideum, mox ea corporis parte paralyticum exstitisse. Eadem causa tam vehemens quandoque est & accelerata, vt quando quis somniat aliquid sibi accidere, id reuera tunc illi accidat. exemplum Cornelij Rufini petere licet à Plinio secundo.

lib. 7.
Nat. hist.
27. 50

Quando *naturalis* causa est *extrinseca*, tunc videndum, an effectus sui principium aliquod in nobis habeat, vt si somniant ipsi agendum vel patiendum aliquid sit ab illa causa, (exempli gratia, si somniat me iturum Romam, vel cõsiliaturum.) an vero euentus principium somniantis sit prorsus extraneum, veluti quod largus imber erit, quod nauale prælium futurum, quod Turcæ profligandi. Et hæc extrinseca rursus in duplici genere sunt, quædam non adeo sunt à somniante remota, quin possit ab illis naturaliter affici & pati, v.g. possum hodie pati à causis futuræ cras pluuie, vt experiuntur podagrici & herniosi: quædam tam procul remota

A sunt à somniante, vt nihil corpus eius ab illis naturaliter pati queat, v. g. non possum hic pati à causis futuri hic imbris post biennium, propter temporis distantiam, nec futuri statim imbris in Laponia, propter loci intercapedine: nec à causis, propter quas modernæ reginæ Anglorum successor ad solium euehdus: quia causæ huiusmodi nihil pertinent ad corporis mei temperamentum. Hoc igitur dico; Extrinsecas causas, quæ in nos possunt operari probabilitatis aliquid præbere ad huiusmodi somniorum interpretationem, iuxta probatorum medicorum & philosophorum morem, similitudines in somnis visas inter se comparantium, & quæ quarum rerum sint similitudines, & ex quibus causis proficiantur perpendentium. Verè tamen hæc probabilitas valde tenuis est, & minuta. Extrinsecorum vero, quæ in nos agere nequeunt, penitus incerta & fallax est obseruatio: si quando respondeant euentui, id à casu fit, vel ab intelligentia quapiam reuelatur.

Vnde infertur corollarium, eum peccare, qui ex naturalibus somnijs, etiam intrinsecis, futuram contingentiã diuinat, vel quæcumque ab arbitrio manant libertate sue somniantis, siue alterius, multoque magis, qui de ijs, quæ sunt gratia dari à Deo gratuita ratio est, quia hæc non dependent à causis naturalibus, aut temperie corporis. Hæc de naturalibus.

E

Diabolica somnia sunt, quæ mali spiritus insidiosè dormientibus immittunt, vel ad perturbationes animi ciendas, vt libidinem, iram, odium, desperationem; vel ad occultorum aut futurorum significationem: de quibus verum illud Penelopes Homericæ, minime curanda somnia: & illud sapientis: multos errare fecerunt somnia, & ex-

cederunt

Eccl.
34. 7

ciderunt sperantes in eis. De hoc genere fuerunt lecti sterntia gentilium in fano Serapidis, Æsculapij, Podalyrij & aliorum, quibus incubantes somnia captabant, quorum mentio etiam apud Maronem in Æneid. de quibus iam egi d. Minus notum illud, quod de Venere Gazea scribit Marcus Historicus testis oculatus est; in loco (ait) qui vocatur retramphodos (hoc est quadrimum) stabat statua marmorea, & dicebant eam esse Venere. erat autem supra aram marmoream: statua vero effigies erat nuda mulieris, qua palam ostentabat verenda sua, statuam autem in honore habebant omnes ciues, maxime vero mulieres lucernas accendentes & thure suffientes. Dicebant enim eam in somnis respondere his, qua volunt inire matrimonium. Decipiebant autem se iniuicem mentientes. Sape vero inuisi à demone contrahere matrimonium, tantum absuit, ut id r. & c. procederet, ut inter eos fierent diuortia, aut male cohabitarent, &c. addit enim de mendacibus responsis plura, & de statuæ ad signum crucis deiectione, dæmonisque fuga. Huiusmodi sunt somnia Anabaptistica, & fuere olim Enthusiatarum; & admiranda quædam Gentilium, quæ ad naturales causas vel nullo modo, vel ægre possunt referri. notabolo ca, vnde petet qui volet, tale fuit somnium Epithelis Messenij de anu liberanda per humi effusionem inter myrtum & similia, tale Ædesij philosophi apud Eupnapium f, tale matris Atilæ g, de filio: tale Prolomæi apud Tacitum h, tate Nestorij Atheniensis apud Zoizimum i, & Iuliani Apostata, apud eundem, & Ammianum, k & multa alia apud Valerium Maximum l, sed omnibus admirabilis, quod de Odari & Zariadre refert ex Charete Mitylenæo, Athenæus a.

A Tale meo iudicio fuit nostris temporibus somnium Lud. Borbonij Principis Condæi: qui Hucnotorum hæreticorum & perduellium, contra Regem Christianiss. Carolum IX. copias ductabat, si vera sunt quæ de illo Richardus Dinotus scripsit: nam ut de alienis dubitem facit, quod cum bis mei meminerit, in Historia tumultus Belgici, bis (deceptus puto non sponte) veritatis cum iniuria id factum: video deceptum in meis, & alienis quibusdam, quorum testis oculatus fui: decipi potuisse credo etiam in reliquis: hæc dubitandi causa. Sed is lib. 2. de bello Gallicano acturus de prælio prope Druidarum urbem commisso; Cum Condæam (inquit) sub signis strarent aduentum hostium & prælium expectantes, inter duas acies duo lepores exorti sunt, qui innumeris scelopetorum glandibus petiti, in acti in diuersa abierunt. Prognosticon crastina pugna, in qua hostiles acies inter se congressæ, campum prælij vacuum reliquerunt in diuersa abeuntes (primum hoc ad omnia pertinet, & hi lepores duodæmones videntur fuisse.) Pridie eius diei quiddam non minus prodigiosum ipsi Condæo accidit, quod futuram etiam pugnam prænunciare visum est. Cum ad rivum quendam, per quem ille cum equitatu transibat, multus populus congregatus esset, ut transeuntes equites spectaret: ecce anus in Mediam aquam se coniecit, Condæumque arrepta illius ocrea sistit, atque cum attente respiciens hæc verba protulit, Princeps vade, tu pariter: sed Deus est tecum. Quis adeo obsecratis, cui non suboleat Satanae cõmentum, ut in hæresi Zuingliana, pro qua tuæ hæc bellum gerebatur, miser, & comites cõfirmaretur: Erat hæc vel de eodẽ grege, vel fluminearum Nympharum vna, hoc est cacodæmon. Certe bonus Spiritus non diceret, cum hæretico ad hæresim propagandam esse Deum: Sed pergit Caluinista) Narrabat etiam

d. sup. ca. 1
 q. 2. lect. 2
 et in vita S.
 Porphy.
 Episcopi,
 m. f. Feb.

f. Pausan.
 in Melle-
 nia.
 g. in eius
 vita.
 h. Anton.
 Bohn. rei
 Hungar.
 i. j. de c. 1
 ili. 4. h. ff
 k. l. 4. An
 na lib. 2.
 l. i. c. 7.
 m. lib. 13.
 n. Dypnos.
 o. 13.

Eccl.
 34. v. 7

ipse præterea nocte somnum habuisse, quo sibi videbatur ter diuersis temporibus in pralium descendisse, penes ipsum victoriam fuisse, tribus præcipuis hostibus casis: sed post lethale vulnus accepisse. (Et somnium, fors an à pincerna narratum? audi accommodantem rebus iam præteritis, & ideo non tam Prophetam, quam narratorem) Hoc Condæi somnium fatidicum fuisse postea tempus ostendit. Nā in Druidico pralio Sanctus Andreas Marasi allus occubuit, Gufanus Dux obsidione Aureliarum, Comestabilis in pugna Sandionysiana lethaliter vulneratus est, Condæus post in Bassacensi pralio trucidatus.

Pulchre. nam inter Poltrotum & Guisium quem occidit, tum pralium fuit: & Princeps Condæus in Poltrotum erat, cum scelestissimus latro Guisium sclopo inopinatus traiecit, quod se factū auctore Condæus numquam fateri voluit. Quid etiam vetet tale somnium à Cōdæo militari stratagemate confictū ad suos animandos, & de tribus victorijs certos securosque reddendos dices euentus respondit. ad Aristotelem, docebit à casu hæc fieri posse, & quia facile est accommodare vitis euēta, cū præterire. Huc pertinet quod Blesensis scribit; Non ignoramus, inquit Apollolus, astutias Satana, Mentibus hominum phantasticas illusiones immittens, nunc cæcū volantem, nunc incursum hominum, nunc ferarum somnūsque aut alijs modis promittit scientiam futuorum: & sic rerum euentus letos, infausosque denunciat, vt quietem cordium vana curiositate sollicitet, atque ad aliquid paulatim de fidei sinceritate incrustet, & paulo post, verumtamen vt fidem habeam somnūs, nulla me somnia inducent. Non inferior, quin anima frequēter ex reliquijs cogitationis, vel ex innata sibi perspicacia, significat præfagium illud & solers quod ex præstantia spiritualis naturæ nascitur,

A sed valde imperfectum, cum homo post euentum vt plurimum collatione somnij & contingentium facta deprehendit) quædam futurorum præfigeret imagines: sed crebro decipitur. Nam sicut per experientiam didici, ex ea visione, qua mihi gaudium quandoque nunciauerat, postea contrarium reportauit. Somnia itaque ne curet amice carissime. Sic ille epist. 65. editionis optimæ Busebianæ.

B De his lit 4 Concl. Dæmoniaca somnia obseruare, vt fraudem dæmonis caueas, licet: ad occultorum scientiam, vel euentus futuros, nec licet, nec expedit. Prior pars patet, quia hoc animæ salutare est, & aliquando necessarium: posterior pars probatur, quia hoc lege Dei prohibitum. Non augurabimini, nec obseruabitis somnia. Item quia non potest horum interpretatio, citra miraculum haberi, nisi ex pacto cum dæmone; quod profus illicitum. Nec etiam hoc expedire potest, quia sic accepta occultorum cognitio, curiosa & superstitiosa est; futurorum vero contingentium, non nisi fallax, vt pote ipsi Diabolo incerta. vide Salisburiensem, d. c. 17.

C Diuina insomnia nobis à Deo, mediantibus bonis Angelis, suggeruntur, quorum iam causæ & modi sunt explicati c; exempla, qui volent, ea passim reperiet, vt Theodosij Imp. d, Arnobij Rhetoris Mauritiij Imperf, & Bardaggi, & fortassis tale fuit Alex. Magni de sanitate restituenda Ptolomæo i, & de Castrioto matris apud Barletium li. i. & multa apud Fulgosium lib. i. Exemplor. c. 5. Sit

D Concl. 5. Diuinorum somniorum obseruatio licita est: sed interpretatio solis conuenit illis, quibus à Deo facta interpretationis reuelatio. Prior pars patet, quia immittuntur à Deo vt ea obseruemus, eaque nos doceant, moneant, corrigant.

b Levit. 19. 26. Deo 18. r. 10.

F
e Sup. a. 1
q. 2. in fin
d Theod. 1
re. li. 1. p. 1
110. c. 6. 8.
7.
e apud
Hieron. in
Chron.
Eule. c.
apud Gly
sam. p. 4
Annal.
g apud eū
de Glyc. 1
b D. Aug.
1. de cura
pro mort.
Diodor.
Sicull. 17

gant. posterior pars probatur verbis Danielis k: *Mysterium quod Rex interrogat, sapientes, magi, arioli, & aruspices nequeunt indicare regi: sed est Deus in cælo, reuelans mysteria, quia indicauit tibi, &c.* & postea l, *Mibi quoque non in sapientia, qua est in me, plus quam in cunctis uiuentibus, sacramentum hoc reuelatum est: sed ut interpretatio Regi manifesta fieret.* Paulus quoque, m, *qua Dei sunt, nemo cognouit, nisi Spiritus Dei.* Sic Hildebrandus interpretatus est somnium Petri damiani, d: quo quidam cum somniararet excæcatum; non id, sed amissurum amicum, qui illi tam carus quam oculi. Narrat ipse Petrus agens de B. Dominico Loritato.

Discernere dæmoniaca à diuinis somnijs pertinet maxime ad cōfessarios, & qui medicinam faciunt animarum, qui discretionis spirituum dono præditi sunt. pendet hoc iudicium à causis & circumstantijs reliquis, ad eum modum, quo uisa & reuelationes expendendas docuim. In summa hoc obseruandum, si constet neque ex animali, neque ex corporali causa somnium fuisse natum, dubitetur uero utrum sit à Deo, uel à diabolo, tutissimum fore; si, ut à diabolo immissum caueas & contemnas. probatur hæc regula, tum ex Sapiente Syracide, qui docet extrinseca somnia esse contemnenda, quæ non constat à Deo immissa. Nam iste est sensus horum uerborum o. *Nisi ab altissimo fuerit emissa uisitatio, ne des in somnijs cor tuum.* z. probatur ratione, qua curiosa somniorum obseruatio, ad hoc discrimen agnoscendum est superuacua, quia Deus solet, quando somnium mittit, simul hominem certum reddere, hoc somnium à se profectum, & ceglitus immissum fuisse. 3. docetur experientia. nam eos qui curiose ad somnia attenderunt; somniorum interpretatio

A) subsecuta, in grauissimas calamitates & interitum præcipites egit, ut Agamemnonem Homericum in Iliade. Cyrum Persarum Regem, a Xerxem b, Onomarchum c, Antigonum & Pompeium d.

Atque hic de somnijs finem facerem, nisi ueniret in memoriam frequens illa, & mihi gratissima cum V. CL. Iusto Liplio familiaritas, cum Louanii degerem: quæ, quam tunc grata & iucunda mihi frequens de rebus, quæ & illum & me dicebant, hoc est litterarijs, moribusque formandis, collocutio; tam nunc molesta est, acerbæque priuatio. Incidit quadam die de somniorum uaticinijs sermo, Tum ille retulit fuisse Bruxellæ sutoris cuiusdam uxorem annis præteritis viginti, quæ plurima prædicebat varijs, ab euentu ad uingem comprobata; Spellū (præfectus ille uiarum erat, uocamus Brabantii, de Royroe,) agendum in cruce Requesenium gubernatorem, ex morbo mox obiturum, concilium supremū Regis vim passurum, & plerisque carceri mancipandos consiliarios: & similia non pauca. Hanc se non semel uidisse & audiuisse. Solitam dicere in somnis sibi spiritum quendam se ingerere, specie diffusū corporis candidi, cuius nequiret lineamenta discernere: ab eo se doceri omnia: cumque appareret, seper se tanto tamque continuo horrore percelli, ut animo linqui sibi uideretur; hunc cogere postea, ut uel cum uitæ periculo, denunciaret alijs quæ in somnis edocta, nec sinere quietam, dum iussa peragat. Fuisse mulierculam satis aliqui contemptibilem & simplicem, non quidem diffamata: sed nec compertæ sanctitatis. Varia subit animum de hac re cogitatio. Quam certum, hæc somnia supernaturalia fuisse, tam mihi dubium: Vtrum diuina, utrum dæmo-

C) ad uingem comprobata; Spellū (præfectus ille uiarum erat, uocamus Brabantii, de Royroe,) agendum in cruce Requesenium gubernatorem, ex morbo mox obiturum, concilium supremū Regis vim passurum, & plerisque carceri mancipandos consiliarios: & similia non pauca. Hanc se non semel uidisse & audiuisse. Solitam dicere in somnis sibi spiritum quendam se ingerere, specie diffusū corporis candidi, cuius nequiret lineamenta discernere: ab eo se doceri omnia: cumque appareret, seper se tanto tamque continuo horrore percelli, ut animo linqui sibi uideretur; hunc cogere postea, ut uel cum uitæ periculo, denunciaret alijs quæ in somnis edocta, nec sinere quietam, dum iussa peragat. Fuisse mulierculam satis aliqui contemptibilem & simplicem, non quidem diffamata: sed nec compertæ sanctitatis. Varia subit animum de hac re cogitatio. Quam certum, hæc somnia supernaturalia fuisse, tam mihi dubium: Vtrum diuina, utrum dæmo-

a Sabelli. l. 6. Ennea. 2.
b Herod. lib. 7.
c Diodorus Sicili. 16.
d Plutare demetrio & in Pompeio.

niaca fuerint? Solent diuina mulieribus non minus, quam uiris contingere, nec ob stare vel uilitas, vel paupertas personarū. Solitus horror quidam diuinas etiā apparitiones comitari. Solita accedere ad dicendum coactio. Verum pellucet mihi in hac narratione plura, cur potius suspicer ab atro, quam ab candido spiritu ista profecta. Primum illa species diffusi candoris, informis semper; & continuum adferens horrorem, non cumlatum sequenti mentis lætitia & tranquillitate, indicium facit non obscurum auctoris sui candorem mentientis. Sexus suspectus, & conditio nihil commendans, quam nec sanctitas, nec prudentia, aut deuotio, vel alia signa huiusmodi comitabantur. At lucrum illi nullum hinc, vel quæstus, sed sæpe uerbera, conuitia ferè semper. Sic solet sagis accidere, & suis hanc dæmon mercedem pendit. Deinde quæ prædicebat, de publicis quidem rebus erant, sed eorum cognitio in publicum parum erat necessaria. quia tum prædicebantur, quando uix præcaueri poterant. nempe exiguo paucorum dierum antequam contingerent tempore: frustra etiam prædicebantur, à sola muliercula, cui fidem adhibere, nullius prudentis uiri fuisset. Non consueuit autè Deus, quæ præsciri, & præcaueri uult, sic nuda à persuasionum momentis omnibus indicare. Denique quæ prædicebat, huiusmodi erant, ut non dico dæmonis, sed etiam humanæ prudentiæ & cōiecturæ subiacerēt. Spellij supplicium, quia sciebat dæmon, eum iam reum esse, & propter crebras accusationes occultarum delationum serio & sedulo in eius actiones, uitamque inquiri. Ludouici Requesenii morbus, an thrax erat in corpore simul obeso & admodum bilioso: quis eum seruatum fore non præuideret? iudicant medici,

A ex indicijs externis, non queat Æsculapius ille fulminatus, cui patent corporis interna? Ordinum molimina contra Concilium status, iam diu coquebatur: Hesi audaciam & conatus non ignorabat, qui stimulabat: ex consiliarijs qui inuisi, qui magis, qui minus, tenebat Sathan omnia, uidebat coniuratos uigilare, alios uel non credere, uel contemnere. uel stupere: quid futurum, & quæ ex similibus (ut dicunt Dialectici) præmissis consequentia, non erat magna, neque supernaturalis sagacitatis odorari. Sed saluo hæc meliore iudicio.

CAPVT IV.

De coniectatione politica, siue de sortibus.

C **D**OLITICAM sortem uoco, quæ iure ac legibus probis aliquando recepta: ut est *sortis diuisoria*, *sortium contractus*, *canonica purgatio*, & fuere olim permissa, nunc uero damnata, variæ quædam *vulgares purgationes*, de quibus singulis agendum.

D QVÆSTIO I.

De diuisoria sorte.

E **D**iuisoria sorte Romani olim in iudicijs legendis, prouincijsque sortiendis uterentur, nec non in familiæ hereditate, militarijs, alijsque negotijs. Iudicium illam sortitionem & Romani ab Atheniensibus accepere, ubi iam olim in AREOPAGO iudices, coniectis in urnam varijs litteris, sortiebantur; quod & Siculos imitatos Plutarchus, cum de augurio, quod ex littera

M. iph